Кіровоградська обласна бібліотека ім. Н. К. Крупської
Інв. №

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий комунар

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 6 грудня 1939 року
№ 20 (3094)
СУБОТА
14
ТРАВНЯ 1988 р.
Ціна 8 коп.

Пам'ять роду — це той місток, що єднає нас із життям, із болями та мріями і минулих, і прийдешніх поколінь. Ця пам'ять вчить нас відповідальності перед ними... Хлопців з Онуфріївки усвідомлення цього спонукало випробувати себе в кінному поході «Молодого комунара» місцями, де творилася історія нашого народу.

(Про це читайте на 4-й стор.).

● Юрій Яновський — відомий і невідомий... «Був собі тут такий собі: Роман Кармен — кінохронікер, журналіст, одесит. Робити йому було нічого, він спав, їв і пив, «вживав» жінок... Про цих кіношників і фоторепортерів можна сміливо писати п'єсу і сміливо заводити на них карну справу...». (Із записничків письменника на Нюрнберзькому процесі. Німеччина. Зима. 1945—1946 роки).

● Повідомлення про непорозуміння, заворушення, навіть кровопролиття на національному грунті... І не в одному місці, а в різних кінцях країни. Що це — грім з ясного неба чи закономірний історичний ексцес! Своїми думками з цього питання ділиться кандидат філософських наук доцент Кіровоградського педінституту Ю. П. СУРМІН.

● Його називали зневажливо: «борець за справедливість». Вирішили провчити, після чого хлопець потрапив до нейрохірургічного відділення. Судовий нарис.

Афіша номера

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ МАРАФОН: 400 КІЛОМЕТРІВ І ЖОДНОЇ ЗУПИНКИ ПРОТЯГОМ ТРЬОХ ДНІВ — 3 стор.

«... Тут Коваль зрозумів, що вертоліт знаходиться між душманами і десантниками. Все... Ми у пастці...». Спогади гвардії капітана Валерія Семигоновського «Крайній виліт» про своїх товаришів по зброї на братній афганській землі — 5 стор.

ІСТОРІЯ ЯК ПРИВІД ДЛЯ РОЗДУМІВ (ЧОГО НАС ВЧАТЬ ПОДІЇ 30-х) — «ОСТАННІЙ МІСТ АБО ПЛАНИДА ДІДА СТЕПАНА» — 6—7 стор.

● Легковажність в особистому житті, небажання мати дітей не просто гальмують приріст народонаселення, а й множать кількість палаців, якими зовні замилуєшся, а всередині поплачеш...— «Заспівайте їм колискову» — 9 стор.

читайте в наступних номерах

інформація

В ОБКОМІ ЛКСМУ

Відбулося спільне засідання бюро обкому комсомолу і облпрофради, на якому було розглянуто питання «Про роботу профкому і комітету комсомолу комбінату твердих сплавів і тугоплавких матеріалів імені Леніна по підвищенню соціальної активності молоді, створенню необхідних умов для високопродуктивної праці і змістовного дозвілля».

На засіданні було відзначено, що в роботі профспілкової і комсомольської організацій комбінату відсутня координація дій по вихованню у молоді соціально активної позиції. Тут проявляють пасивність у поглибленні процесу перебудови профспілкового і комсомольського життя. На комбінаті немає комплексного плану по роботі з молоддю. Не розроблені умови змагання за звання «Кращий за професією». Допускається формалізм при створенні комсомольсько-молодіжних колективів. Не створено ради науково-технічної творчості молоді, не діє рада молодих спеціалістів.

На комбінаті плинність молодих кадрів становить 41 процент від числа всіх працюючих. Найбільша плинність в цехах № 3 і № 9. Це також свідчить і про серйозні недоліки у виховній, культурно-масовій роботі. Лише торік 10 молодих виробничників побували у медвитверезнику, 80 — зробили прогули. А профком і комітет комсомолу на ці факти практично не відреагували.

Профком, комітет комсомолу слабо використовують можливості для всебічного розвитку демократії, розширення інформованості і гласності. В їхньому стилі роботи мають місце формалізм, відсутня ініціатива і цілеспрямованість.

Президія облпрофради і бюро обкому ЛКСМУ вказало профкому і комітету комсомолу комбінату особисто А. М. Старкову і Б. Кожевникову на серйозні недоліки в перебудові всієї виховної роботи з молоддю. Рекомендовано розробити і послідовно реалізувати систему координації і об'єднання сил, спрямованих на зростання відповідальності молоді в прискоренні і поглибленні перебудови виробничого і суспільного життя колективу комбінату. Ввести в практику систематичні зустрічі господарських, профспілкових керівників з молоддю. На профспілкових і комсомольських зборах періодично заслуховувати звіти керівників підприємства про практичну реалізацію пропозицій і зауважень, висловлених молоддю. Постійно захищати інтереси молодих людей, постійно турбуватися про поліпшення умов їхньої праці, побуту і відпочинку.

Доручено відділу культурно-масової роботи облпрофради і Світловодському міськкому комсомолу в четвертому кварталі цього року надати практичну допомогу профкому і комітету комсомолу комбінату в перебудові виховної роботи з молоддю, навчанні активу у відповідності з вимогами XVII з'їзду профспілок СРСР і XX з'їзду ВЛКСМ.

ХВИЛИНА ПАМ'ЯТІ

Давня це традиція у ветеранів Великої Вітчизняної війни — віддавати данину пам'яті полеглим героям, своїм товаришам по зброї.

Як і в усі роки після великої Перемоги над фашизмом, збираються вони в цей день біля Вічного вогню на меморіальному кладовищі.

Хвилина мовчання...

Хтось пригадує в цю хвилину важкий шлях на схід у сорок першому, хтось — Сталінград, визволення рідного Кіровограда, хтось — форсування Дніпра чи останні бої за Берлін.

Хвилина мовчання. Хвилина пам'яті...

Фото В. ГРИБА.

Ініціатива під загрозою?

Комсомольсько - молодіжна бригада по виготовленню деталей для антен телебачення і радіо цеху № 17 Кіровоградського заводу радіовиробів занесена на обласну Дошку пошани. Цей КМК — один з ініціаторів змагання за дострокове виконання плану двох років і восьми місяців до дня відкриття XIX Всесоюзної партійної конференції.

Незабаром колектив працюватиме в умовах повного госпрозрахунку і самофінансування. А це значить, що від кожного робітника на його робочому місці вимагатиметься висока професійна майстерність, організованість. Саме так працюють сьогодні члени ВЛКСМ Микола Петлицький, Володимир Зубенко, Леонід Сатановський, Надія Андреєва, Олександр Осін, Анатолій Штрахов. А групкомсорга Миколу Петлицького товариші називають душею колективу. Неодноразово Микола був удостоєний звання «Кращий за професією». В молодого робітника, члена ВЛКСМ Анатолія Фляги, який прийшов на завод із СПТУ № 4, один час не все ладилось із виточуванням різців. На допомогу йому прийшов Микола. Не так давно Анатолію присвоєно другий розряд.

Але трапляються й труднощі, які не залежать від членів бригади. Причина — несвоєчасне постачання виробів матеріально-технічною службою. Прикро, що на підприємстві відсутня стабільна номенклатура. Та й на робочих місцях ще використовується застаріле обладнання. До того ж начальник цеху № 17 О. П. Коваленко свідомо займається горезвісною зрівнялівкою. Якщо бригада виконує й перевиконує змінні виробничі завдання, а цех в цілому не справляється, так це не значить, очевидно, що всі працюють погано. Олег Павлович, мабуть, не усвідомлює того, що іншим колективам потрібно підтягуватись до рівня передових, бо у відомостях на зарплату і передовиків, і відстаючих з'являються майже однакові суми.

Р. ДАЙДАКУЛОВ.

УВАГА: КОНКУРС!

Оголошується конкурс на кращий проект пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам всіх поколінь Кіровоградщини.

Конкурс проводиться з метою визначення кращого проектного рішення пам'ятника воїнам - інтернаціоналістам засобами монументально-декоративного мистецтва.

Учасникам конкурсу необхідно запропонувати для пам'ятника територію в Кіровограді, розробити варіант озеленення всього архітектурного ансамблю.

Проектні пропозиції повинні мати:

— генеральний план (масштаб 1:500) з благоустроєм та озелененням території з елементами зовнішнього архітектурно-художнього оформлення (свята Перемоги тощо);

— перспективу або макет;

— коротку пояснювальну записку з основними принципами архітектурно - планувального рішення.

Графічні матеріали необхідно пропонувати на планшетах 60×80 см.

Всі конкурсні матеріали пропонуються під девізом, вираженим однією літерою й чотирма цифрами, який позначається у верхньому правому кутку.

До проекту додається інформаційний аркуш в запечатаному девізному конверті, який повинен мати прізвище, ім'я та по батькові й адресу автора проекту, сімейний стан і наявність дітей.

За кращі проекти встановлюються премії: перша — 500 крб.; друга — 300 крб., третя—200 крб.

ПРИМІТКА. До конкурсу запрошуються як окремі архітектори й інженери, так і групи.

Матеріали необхідно направляти в Кіровоградський обком ЛКСМУ до 1 вересня.

Уроки фестивалю

Як ми вже повідомляли, в Кіровограді відбувся перший міський інтернаціональний фестиваль миру, у якому взяли участь іноземні студенти вузів міста.

Із звернення студентів — учасників фестивалю: «Протягом трьох днів серед студентів 37 країн світу, які навчаються в Кіровограді, панував дух інтернаціоналізму і взаєморозуміння. Свідчення успіху фестивалю — численні мітинги, маніфестації, а також закладення алеї дружби. Цікавими вдалися конкурси політичних плакатів, національної кухні, стендів «Моя Батьківщина», спортивні змагання й багато інших заходів. Заключний концерт перетворився на демонстрацію солідарності, єдності й дружби молоді.

На заклик взяти участь у фестивалі відгукнулися й школярі міста. Кошти від організованого ними ярмарку солідарності перераховано до Радянського Фонду миру. Багато іноземних студентів придбали на цих ярмарках симпатичні вироби, які повезуть із собою на батьківщину як добру пам'ять...».

МІНІ-ІНТЕРВ'Ю В УЧАСНИКІВ ФЕСТИВАЛЮ

ЗАПИТАННЯ: Як ви ставитеся до ідеї проведення подібного фестивалю?

В. КІНДРАТЕЦЬ, ректор КІСМу: Позитивно. Вважаю, що такий фестиваль потрібен щороку, адже він є ще одним виявленням нашої волі до миру. Нинішній фестиваль, хоч і був першим, вдався на славу. Він, на мою думку, посприяв зміцненню дружби молоді у нашому місті.

К. МАРТІНЕС, студент електромеханічного факультету КІСМу: Все ж хотілось би, щоб наступного року у фестивалі взяло участь більше молоді. Вірю в народження нової хорошої традиції...

Суніл Чандра БІСВАС, студент факультету сільгоспмашинобудування КІСМу: Єдність, солідарність, дружбу, продемонстровані під час фестивалю, ми збережемо не тільки сьогодні й завтра. Вони нам допоможуть у зміцненні миру на всі часи.

Вівек Сінгх СЕНГАР, студент КІСМу.

Вшанування двічі Героя

У Надлаку Новоархангельського району відкрито бронзове погруддя двічі Герою Соціалістичної Праці, голові місцевого колгоспу «Зоря комунізму» Леоніду Йосиповичу Шліферу.

подія

Людно було того травневого дня на центральній площі села. Тут зібралися представники партійних, радянських, господарських органів, громадських організацій, численні гості. Мітинг відкрив перший секретар райкому партії О. В. Мартинюк.

Червону стрічку перерізає перший секретар обкому Компартії України, депутат Верховної Ради СРСР М. Г. Самілик. Спадає покривало. Перед присутніми постає бронзове погруддя двічі Героя. Лунають оплески, піонери вручають Л. Й. Шліферу квіти.

Перед учасниками свята виступили заступник голови колгоспу «Зоря комунізму», Герой Соціалістичної Праці В. І. Моторний, доярка В. В. Волощук, учениця місцевої школи Наталка Горбатенко, голова правління колгоспу «Україна» М. П. Прядко.

Зі словом-відповіддю виступив Л. Й. Шліфер.

Учасники мітингу поклали квіти до пам'ятника загиблим воїнам у роки Великої Вітчизняної війни.

В урочистостях взяв участь голова виконкому обласної Ради народних депутатів В. І. Желіба.

МАЛЮЮТЬ ЮНІ ПОЖЕЖНИКИ

«Що ви знаєте про пожежну охорону та правила пожежної безпеки?» — так називався конкурс-вікторина, присвячений 70-річчю радянської пожежної охорони. Умови конкурсу, який редакція тижневика провела разом із обласним штабом по роботі з дружинами юних пожежників, були надруковані 6 лютого.

Публікуємо відповіді на запитання.

1. Перший декрет про створення радянської пожежної охорони був прийнятий 17 квітня 1918 року Радою Народних Комісарів. Підписав декрет В. І. Ленін.

2. Відповідь пов'язана із місцевими фактами.

3. Номери телефонів для виклику пожежників —01, міліції — 02, швидкої допомоги — 03, аварійної служби газу—04.

4. Засоби гасіння пожежі: вогнегасники, вода, пісок, повсть та інші.

5. Першою дружиною юних пожежників на Україні стала ЮДПД при Харківському палаці піонерів імені Постишева у 1958 році.

6, 8. Обов'язки чергового дружини юних пожежників у школі на випадок пожежі: повідомити про пожежу в пожежну частину; відкрити основні й запасні виходи; виставити пости ДЮП; виявити, чи є люди в палаючому приміщенні; надати першу медичну допомогу потерпілим; облившись водою, почати гасити пожежу.

7. Основні причини пожежі: недбале поводження з вогнем; порушення правил користування побутовими електроприладами; дитячі пустощі з вогнем.

В конкурсі-вікторині взяло участь понад 60 читачів нашої газети.

Журі уважно розглянуло всі надіслані відповіді на запитання й малюнки і дійшло висновку: переможцями конкурсу-вікторини визнати дружину юних пожежників Оленокосогорівської восьмирічної школи Кіровоградського району. Переможців буде нагороджено Почесною грамотою обласного правління добровільного протипожежного товариства, пам'ятним подарунком (шахи), а також іменним подарунком кожного з 20 членів ДЮП.

Слід відзначити добрі відповіді й оригінальні малюнки юних пожежників Смолінської десятирічки № 2 Маловисківського району, СШ № 19 м. Олександрії, СШ № 19 м. Кіровограда, СШ № 5 м. Олександрії, Хмелівської середньої школи Маловисківського району, Туріянської десятирічки Новомиргородського району, СШ № 2 м. Олександрії. Учасникам названих дружин також будуть вручені сувеніри.

ЖЮРІ КОНКУРСУ-ВІКТОРИНИ.

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ МАРАФОН

став подією для молодих радянських і чехословацьких будівельників КГЗКОРу

ПІСЛЯ кількох перших етапів бігуни радянської команди схаменулись: як же без естафетної палички? Відразу посипались пропозиції: згорнути замість палички текст резолюції «Естафети миру» або скласти воєдино радянський та чехословацький прапорці і передавати їх один одному на етапах. Коли підійшли з цими пропозиціями до Їржі Хофмана, голови загальнобудівельного Комітету Соціалістичної спілки молоді Чехословаччини на будівництві Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд, він мовив:

— Чекайте, але ж так і задумували: ми несемо спільну ідею і вона краще будь-якої естафетної палички об'єднує всіх учасників пробігу.

З цим погодились, бо й справді, протягом більш як 400-кілометрового маршруту інтернаціонального пробігу Долинська — Соколове всіма її учасниками керувала ідея миру і дружби, необхідності спільними зусиллями боротись проти повторення страхіть війни. А виникла ця ідея ще рік тому під час естафети Долинська — Кривий Ріг, присвяченої пам'яті жертв Лідіце і Лежаки, фашистських таборів смерті у ЧССР. Після цього молоді чехословацькі будівельники КГЗКОРу запропонували радянським колегам провести «Естафету Миру» територією трьох областей України — Кіровоградської, Дніпропетровської і Харківської. Пропозиція була відразу підтримана і, не гаючи часу, почали спільно готуватися до цієї незвичайної акції, присвяченої 45-й річниці першого бою біля села Соколове, що під Харковом, першого чехословацького з'єднання під керівництвом Людвіка Свободи, 43-й річниці Перемоги і визволення Чехословаччини, 70-річчю Ленінського комсомолу.

* * *

Чехословацькі бійці під командуванням Отакара Яроша отримали наказ: будь-якою ціною відстояти рубіж на березі Мжі, не дати фашистським танкам, що рвалися до Харкова, переправитись по закутій в льодяний панцир річці на протилежний берег.

— Готуймось, хлопці, до першого бойового хрещення, — сказав своїм бійцям Отакар.

Так, саме тут, на харківській землі, починали свій бойовий шлях чехословацькі з'єднання. Формувалися вони з біженців, в тому числі і кадрових військових, які залишили свою батьківщину відразу після Мюнхенської угоди, за яким Чехословаччину без єдиного пострілу було передано Німеччині. Серед біженців було, до речі, багато жінок, були вони і серед воїнів, що готувалися до свого першого бою.

...Одна атака накочувалася за іншою, а вони стояли на смерть. Чи то від жаркого бою, чи за законами природи, але під кінець дня крига на річці почала рано-тово танути. Це значило, що ворожі машини вже не підуть на Харків. Але зв'язкові, які несли з собою наказ про відступ, не доходили до рубежа... А бійці в окопах продовжували його утримувати до останнього.

— Живими залишилось кілька чоловік, — закінчив свою розповідь Їржі Хофман, великий знавець воєнної історії, — загинув і командир Отакар Ярош...

* * *

Старт пробігу 7 травня після короткого мітингу дав долинчанин Л. Л. Барсуков, який 43 роки тому визволяв Чехословаччину. Естафета рушила...

На першому етапі в ній взяли участь і німецькі будівельники, і саме один з них, Буду Боссерт, і прийшов до проміжного фінішу найпершим. Потім він зізнався, що для нього самого це була несподіванка — адже регулярно бігом не займався. Втім, Йозеф Габал, котрий стартував у чехословацькій команді першим, пояснив, чому він із радянським бігуном Євгеном Беклемешем не поспішали:

— Треба економити сили, інакше до Соколового не добіжимо.

Шлях до Соколового і справді був неблизьким. Там естафету чекали о 12-й годині в День Перемоги. Радянські і чехословацькі бігуни не повинні були зупинятись ні вдень, ні вночі. Тому й вирішили, що на кожному з п'ятикілометрових відрізків бігтиме по одному представнику від команди і кожен має пробігти по 2—3 етапи. До речі, коли організовували забіг, то довелося почути від песимістів:

— Та де ви знайдете тих добровольців, що згодяться подолати таку відстань!

Добровольці знайшлися.

Серед чехословацьких фізкультурників були й такі, хто заради пробігу відклав відліт додому, у відпустку. Серед них — будівельник Чорнаніч, за плечима якого — три десятки марафонів.

— Що змусило вас відкласти довгожданну зустріч із рідними, батьківщиною? Тільки спортивний інтерес?

— Звичайно, ні! Адже це чудова можливість побачити міста і села вашої країни, естафета — це нові зустрічі і знайомства.

Автобуси з учасниками зупиняються через п'ять кілометрів, і, вийшовши на дорогу, всі разом виглядають з темряви (пробіг стартував о дев'ятій вечора) своїх товаришів, котрі, залишившись удвох із супроводжувальними машинами, продовжують естафету.

Тим часом Їржі Машата, розминаючись, підходить до Анатолія Мірошниченка:

— З тобою зараз біжимо? Давай знайомитись...

Через кілька хвилин під дружні оплески і вигуки вони прийняли естафету і зникли в темряві, а їхні попередники разом з усіма заходять до автобусів — ділитися враженнями. В салоні автобуса з радянською командою найчастіше можна було почути:

— Виявляється, вони добре розмовляють по-нашому.

Віктор Гниляк розповідав, як на їхньому з Ярдо Кнощаком шляху зустрілося весілля.

— То що, забіжимо, поздоровимо молодих? — весело запропонував Віктор.

— Боюся, не вкладемося у відведений строк.

Кінець кінцем домовилися зробити це наступного разу.

А Віктор Головко і Мілаш Беднаш, залишившись удвох на трасі, з'ясували, що один з них щойно відсвяткував свій день народження, а інший незабаром буде іменинником. Відразу ж і поздоровили один одного (наступного дня чехословацькі друзі розпитували наших хлопців: «Це правда, що іменинника у вас тягають за вуха?»).

* * *

Проникнувшись загальною піднесеною атмосферою, загорівшись бажанням відчути її зсередини, а не з інтерв'ю, а ще більше, мабуть, через заздрощі до учасників естафети, які удвох залишалися сам-на-сам з трасою, напросився пробігти один етап, ще не підозрюючи, що добитись дозволу — це ще далеко не найважче...

Дізнавшись, що моїм «напарником» буде Душан Заплетал, веселий, компанійський хлопчина, який ще в автобусі «заводив» всіх своїми жартами і витівками, я відзначив: «Нудьгувати не будемо».

І справді, минаючи нічні криворізькі вулиці, Душан без угаву вітався з одинокими перехожими, котрі, трохи оговтавшись, відповідали теж вітаннями. Майже відразу, підбадьорливо просигналивши, нас обігнала колона з транспарантами «Естафета миру», я почав розповідати Душану про рідне місто, але чим далі, тим все менше з'являлося бажання говорити. Натомість з'явилася характерна для нетренованої людини втома і єдине, що заспокоювало — до мене бігли теж далеко не професіонали, але кожен з них не зупинявся, не підвів товаришів.

Ми з Душаном вже майже не перемовлялися (відчувалося, що і йому нелегко), тільки час від часу піднімали голови — чи не видно автобусів!

З теорії я знав, що зараз обов'язково повинно прийти друге дихання, але воно все не відкривалося. Душан, важко дихаючи, мовив:

— Все, не можу...

І, мабуть, пошкодувавши, що ненароком вирвалися ті ж слова, які трималися і в мене на язиці, він відчайдушними кроками став обганяти мене, так що підбадьорливе «тримайся, трохи залишилося», я сказав уже більше для себе.

А заради чого, власне! Адже ніхто не змушував, сам напросився...

Нарешті, з'явилися вогники наших автобусів. Це вже потім, відпочиваючи в м'якому кріслі і через силу посміхаючись на запитання хлопців: «Ну, що, набрався вражень!», я дійду до висновку, що, якби біг один — навряд чи добіг би. Але нас було двоє і зупинка одного значила б підірвати віру в себе і сили іншого. Це потім, а зараз я, піднімаючи неслухняні ноги, наздоганяв Душана на останніх метрах (несолідно все-таки фінішувати з відставанням). Коли порівнялись, він простягнув руку:

— Держи п'ятак! Добіглі! Потім товариші Душана Заплетала скажуть мені про нього, що він з тих людей, які не боячись беруть на себе будь-яку ношу.

* * *

Втім, серед учасників пробігу було дуже багато завзятих фізкультурників, які легко долали 5 кілометрів. На другий день естафети на шосе далеко не завжди залишалась одна пара бігунів. Кілька етапів підряд «добровільно» пробігли Олег Кучер, Олександр Жебко, Цирил Чорнаніч, а Ладіслав Ванек встановив своєрідний рекорд — пробігши в перший день 10 км, наступного дня подолав відразу 30!

* * *

Він зізнався, що цього ніколи не зможе забути — одного разу на шосе в Чехословаччині на його очах сталася аварія. Вискочивши зі свого автомобіля, намагався чимось допомогти, схопив на руки восьмирічну дівчинку, котра широко розплющила очі чи то від жаху, чи то від болю. Мати билася навколо, ставала на коліна, благала:

— Зробіть що-небудь! Що-небудь...

Він ще тримав її, але юне життя вже обірвалося.

Та згадка про власну безпомічність переслідує його всі наступні роки. Хоча Ладіслав намагається зробити все, щоб якнайменше було на світі лиха і горя, — вже 15 років він віддає свою кров. Бригада, в якій він працював у себе вдома, в Чехословаччині, називалася бригадою Миру — після землетрусу в Мексиці, наприклад, він передав гроші потерпілим, його приклад наслідували товариші. Після кожного такого заходу він писав замітки в газету з закликом до інших підтримати починання. Його заклики завжди знаходили відгук (і широкий!).

— Людина ніколи не повинна забувати, що є в неї апарат, який називається серцем, — намагається якнайточніше російською мовою висловити свої думки Ладіслав Ванек.

«Залізний мужчина із золотим серцем» — так називалася замальовка про Ладіслава, надрукована в одній із чехословацьких газет з приводу нагородження його спеціальною медаллю за донорство. Чому «залізний мужчина»! Так в Чехословаччині називають чемпіонів країни з триатлону — спорту мужніх і витривалих. Ладіслав був тричі удостоєний цього звання.

— Коли людина, спортсмен чи фізкультурник, віддає свою силу і волю для боротьби за мир — це чудово! — говорить він, повертаючись до нашого пробігу.

* * *

Автобус із чехословацькою командою зупинився на одній з тінистих вулиць Дніпропетровська. Тут же зав'язалася розмова з господарями подвір'я, розповідь про естафету, її мету.

Під час марафону інтернаціоналістів.

— Заходьте в гості, чайку поп'єте!

— Та ні, вибачте, неме коли.

Через кілька хвилин в салоні автобуса розносився запах свіжих огірків, якими почастувала господиня.

Таких зустрічей протягом інтернаціонального пробігу було чимало. Естафета наближалася до свого фінішу, і все більше відчувалася втома, і не тільки учасників, а й організаторів Їржі Хофмана і начальника штабу ЦК ЛКСМУ на ударній будові В. Зінченка, котрі відпочивали по 2—3 години на добу.

Але, незважаючи на втому, на останній, півторакілометровий, етап вийшли всі. І ось вони біжать під оплески через живий коридор людей до центральної площі в Соколовому, а потім прямують до пам'ятника загиблим радянським і чехословацьким воїнам.

Їржі Хофман, тримаючи в руках порожню гільзу від снаряда, щось говорить, хвилюючись. Вони стоять перед ним пліч-о-пліч — радянські і чехословацькі будівельники, які разом долали кілометр за кілометром до кінцевої мети. Їржі насипає в гільзу землю з могили першого Героя Радянського Союзу серед іноземних громадян Отакара Яроша — ця реліквія стане перехідним призом в змаганні чехословацьких молодіжних колективів на КГЗКОРі.

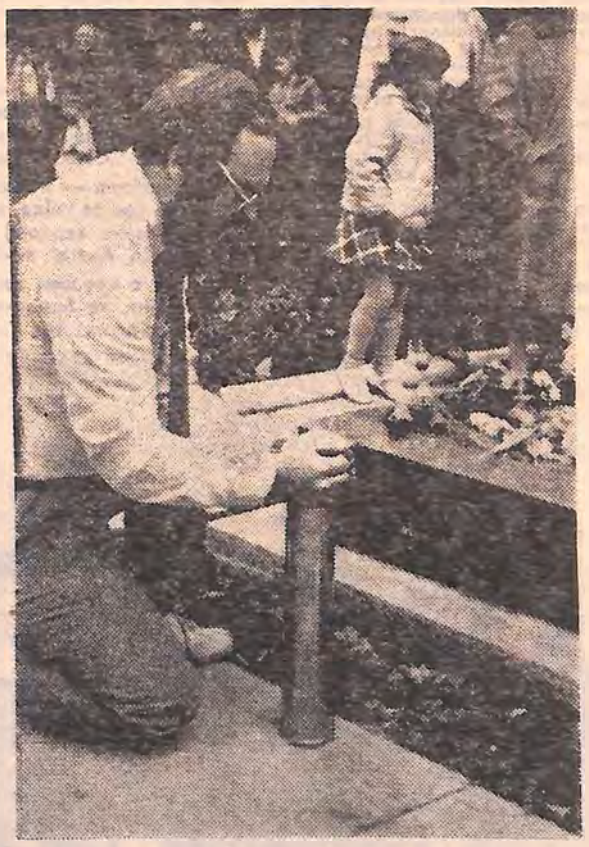

Їржі ХОФМАН, голова Комітету Соціалістичної спілки молоді Чехословаччини, на будівництві КГЗКОРу, насипає у снарядну гільзу землю з могили першого серед іноземних громадян Героя Радянського Союзу Отакара Яроша.

А свято Перемоги продовжується. На мітингу ветерани війни вітають бігунів, а у нас в прес-центрі Мілослава Пономаренкова, керівник прес-центру, випускниця Ленінградського університету, згадує 9 травня 1983 року в Ленінграді, коли їхня викладачка, ветеран війни, незважаючи на важку хворобу, все ж прийшла на святковий парад.

— Додому вона тоді поїхала на таксі, — продовжує Славка. — Через два роки, приїхавши в Ленінград, я відразу подзвонила їй, а чоловік відповів: три дні, як її не стало, — на очах у Славки несподівано виступили сльози.

— Зроби, будь ласка, гучніше, — попрохала вона нашого водія.

З радіоприймача долинав хрипуватий голос Висоцького: «Мы не успели, не успели оглянуться, а сыновья, а сыновья уходят в бой...».

Микола МЕДВІДЬ,
спецкор «Молодого комунара».
Долинська — Соколове.

...І ХЛОПЦІ

РУШИЛИ

В ПОХІД!

Доки хлопці доводили до ума свої шаблі, мушкети та костюми, ми встигли здійснити невеличкий екскурс в історію гуртка, у якому й народилася ідея походу історичними місцями, пов'язаними з першою переможною битвою війська Б. Хмельницького.

Гурток цей називається туристично-краєзнавчим. Існує він два роки і об'єднує кілька десятків юних онуфріївців. Ядро ж колективу складають ті, кому випало стати учасниками нинішнього походу. Це десятикласники Віталій Курило, Валентин Ільченко, Сергій Лаврик, Віталій Ялисовецький, Володимир Ткаченко, Юрій Агафонов, Сергій Комар та дев'ятикласники Віктор Мисюня й Сашко Різник. І, звичайно ж, гурток був би неможливий без В. І. Сурмила, який працює в Будинку піонерів, та вчителя іноземної мови місцевої десятирічки О. С. Коваленка, члена бюро райкому комсомолу, для якого вивчення історії краю стало чимось на зразок другої професії.

Найбільше того вечора говорили про проблеми місцевого історико-краєзнавчого музею на громадських засадах, яким керує ветеран війни і праці М. О. Долина. До речі, гуртківці дещо встигли зробити для музею своїми руками. Зокрема — виготовили макети вітряка (сам вітряк у с. Деріївці на сьогодні згорів), ще одного вітряного млина, що зберігся у Вишнівцях, та дерев'яної церкви. Однак музей потребує розширення експозиції, поглиблення її змісту. Це все в майбутньому. А нині — про сам похід, до якого причетні не тільки самі хлопці, а й Онуфріївські райкоми партії, ЛКСМ України, райвідділ культури. Редакція «Молодого комунара» першою публікацією про нинішній похід започаткувала на своїх сторінках експедицію «Історична пам'ять».

РАНОК 5 травня видався на диво лагідний, сонячний. На високому ганку районного будинку культури ще тільки встановлювали мікрофони, готував до зйомки свою кінокамеру посланець жовтоводців — режисер тамтешньої самодіяльної народної кіностудії «Пошук» Анатолій Нальотов, а фотокор «Молодого комунара» Василь Гриб — свої численні фотоапарати, коли на площі появилися перші учасники мітингу (вони ж і глядачі). Першими виявилися хлопчики та дівчатка з 1-Б класу Онуфріївської середньої школи, які прийшли разом із своєю вчителькою Т. М. Пітенко... Аж ось в кінці прямої, як стріла, вулиці, що тягнеться вздовж знаменитого дендропарку, замайорів на вітрі прапор, заблищали проти сонця довгі піки, а за ними показалися й самі вершники, що рівною лавою йшли легким алюром до площі. Хлопці (дарма що ще місяць-півтора тому дехто з них ледве тримався в сідлі) були на конях як влиті. Заджеркотіла кінокамера, заклацав затвор фотоапарата, а ціла площа (на ній вже зібралося чимало онуфріївців) видихнула певно, із десятків чи й сотень грудей: «Ідуть!». Вершники пройшли до початку площі й повернули на площадку за будинком культури — коням треба було дати заспокоїтися.

З РОЗМОВИ З ГОЛОВНИМ ЗООТЕХНІКОМ ПО КОНЯРСТВУ ОНУФРІЇВСЬКОГО КІННОГО ЗАВОДУ Я. М. ЩАДИЛОМ:

КОР.: Ярославе Миколайовичу, кілька слів про коней, що їх осідлали учасники походу...

Я. М. ЩАДИЛО: Шестеро з десяти — чистокровні, породисті верхові коні. Ось, приміром, Деяніра та Дубравка — дочки класного жеребця Риголетто, а їхній «дід» Гей Верріор, вивезений свого часу із Франції, був кращим плідником Радянського Союзу. Наймолодша кобила — чотирилітня Баска (он та гніда, на ній Сашко Різник верхом) походить від Авата, який на сьогодні є кращим плідником країни, та Бризанти. А ген під сідлом іде Гіпотама — мати кращого дворічного жеребця Гостинця, який торік на перегонах у Львові виграв три найбільші призи. Цього року Гостинець поїхав на змагання до Москви.

Є тут і коні, які свого часу працювали в кінноспортивній секції при нашому кінзаводі...

Близько дев'ятої хлопці розвернули своїх гнідих, вороних та чалих — і зацокотіли копита асфальтом площі, по краях якої зібралися численні глядачі. Хор ветеранів Великої Вітчизняної співав: «Здрастуй, здрастуй, Україно рідна моя, здрастуй, дівчино, та й напій коня!». Перший секретар райкому комсомолу Олександр Сисой відкрив мітинг.

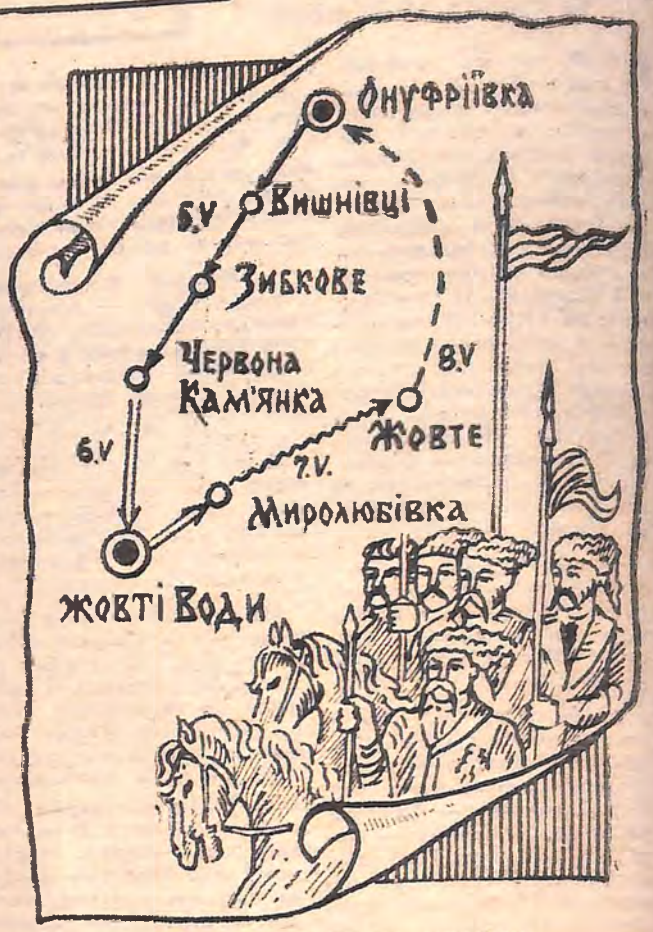

З ВИСТУПУ М. О. ДОЛИНИ НА МІТИНГУ:

— В січні 1648 року повстале козацтво Запорозької Січі розгромило загін польських жовнірів і обрало Богдана Хмельницького своїм гетьманом. Звістка про повстання на Запорожжі поширилася по всій Україні. До повсталих приєдналися селяни, міське населення, робітні люди. Перший переможний бій повстанців над польсько-шляхетським військом відбувся під Жовтими Водами 340 років тому. Тут же до Богдана Хмельницького приєднався й повстанський двотисячний загін із Крилова та Табурища (нині Світловодський район)...

Бажаючи юним нащадкам славних повстанців щасливої дороги, другий секретар райкому Компартії України М. І. Осташко нагадав про спадкоємність ратної слави багатьох поколінь, про те, як ратні подвиги повстанців перегукуються з подвигами народних героїв громадянської і Великої Вітчизняної воєн. У цій спадкоємності, сказав він, як і в здобутках трударів краю (Онуфріївський район — переможець соціалістичного змагання серед сільських районів області за 1987 рік) — запорука духовного здоров'я й зростання добробуту українського народу.

Били копитами гарячі коні на площі, майоріли над площею прапори всіх п'ятнадцяти республік, а в руках Олега Коваленка — прапор, що символізував причетність сьогоднішньої молодості до предківських діянь. Василь Сурмило підняв полковницький пірнач — і загін рушив із площі. Із собою в далеку дорогу (та, певно, й в усе своє майбутнє життя) хлопці взяли й вишиті кисети з рідною придніпровською землею — їх вручили учасникам походу дівчата, які підносили за віковічним українським звичаєм хліб-сіль на прощання. Так почався похід. Ми провели хлопців далеко за селище і бачили, як лава вершників та повіз на м'якому ходу (ним правував тренер з кінного спорту, він же екіпажний майстер кінзаводу А. П. Чепак) віддалялися все далі й далі, аж поки загубилися між зелених полів та перелісків.

Наш. кор.

На знімках: хліб-сіль на прощання; в поході; короткий перепочинок.

Фото В. ГРИБА.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Про те, як проходив похід, та про інші події, пов'язані із відзначенням 340-ї річниці битви під Жовтими Водами та 43-ї річниці Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні, читайте в наступних номерах «Молодого комунара». Про це повідає спеціальний кореспондент тижневика В. КОБЗАР, який теж є одним з учасників походу. Експедиція «Історична пам'ять» продовжується.

У ТРАВНІ починається виведення обмеженого контингенту радянських військ з Афганістану. Здається, чекали цієї миті вічність, а коли вона наступила, якось аж не по собі стало: дуже багато пов'язано нині з Афганістаном...

Екіпаж вертольота Мі-8 у складі командира машини капітана Віктора Коваля, штурмана старшого лейтенанта Марата Касимова і бортмеханіка старшого лейтенанта Володимира Горєва готувався до від'їзду. Але, відверто, робити нічого не хотілось. Увечері вирішили завітати до російської лазні, яку тут же на стоянці змайстрували ескадрильні умільці. А поки що розмовляли про життя. Марат пригадував (вкотре вже!) про дні, проведені в ДТСААФі.

— Дивлюсь, а Ромка стрибає через тин з повним відром в руках. Я до нього, а він: «Марат, я нічого не розлив...».

Дружний сміх став реакцією на розповідь.

— Товаришу капітан! — пролунав голос посильного із штабу. — Вас викликає командир ескадрильї.

Коваль підвівся.

— І капітана Севастьянова також.

Всі перезирнулися. На завдання ходили парами, а Володя Севастьянов був ведучим у Коваля. Значить — виліт. Але чому? Адже обидва екіпажі — і Коваля, і Севастьянова — завтра від'їжджають додому. Незрозуміло!

Командир ескадрильї, полковник з будьоннівськими вусами, якого всі поміж собою лагідно називали Опанасовичем, був небагатослівним:

— Треба висадитись на перевалі. Ось тут! — Він обкреслив олівцем район висадки на карті. — Разом з групою засідки, завдання якої — перехват каравану зі зброєю.

Опанасович помітив в очах Коваля і Севастьянова якесь вагання:

— Більше нікому, хлопці. Розумію, що зараз у вас час підготовки до від'їзду. Але всі екіпажі в дії. Повернетеся — готуйтесь додому.

Те, що всі добре знали один одного в бойових умовах, дозволяло обходитись без зайвих сентиментів. Комеск на хвилину замовк, очікуючи заперечень з боку Коваля та Севастьянова. Він розумів, що особливого бажання летіти на завдання за мить до від'їзду на Батьківщину у вертольотчиків не виникало. Та й заперечень не було. І тоді Опанасович по-батьківському додав:

— Ти, Вікторе, будь обережнішим... Не лізь до чорта у пекло.

...Командир групи, високого зросту, чорнявий капітан, виявився знайомим Коваля. Принаймні Віктор за час перебування в Афганістані висаджував його вже тричі. Тут цього досить, аби відчути довіру до людини.

Використовуючи особливості місцевого рельєфу, вертольоти таємно вийшли до району висадки. Командир групи стояв у проході за спиною Коваля. Його обличчя говорило про задоволення розвитком подій. Наявність у районі висадки душманів, схоже, не лякала його, а, навпаки, кликала до рішучих дій. Побачивши сумнів Коваля десантник поклав йому на плече руку і підбадьорив:

— Все буде нормально. Ось побачиш. — І стиснув плече Віктора.

Весь його вигляд свідчив про готовність до сутички з душманами.

Тільки після висадки групи Віктор відчув полегшення — половину справи зроблено.

— Повертаємо додому!

...Увечері сходили до бані. Нарешті вертольотчики чітко відчули перспективу завтрашнього повернення.

У казармі під веселі балачки Марата Касимова, сміх товаришів, Віктор прочитав листа від дружини. Вона розповідала про свої переживання від того, що не вдалося вчасно влаштувати сина до дитячого садка, і що зараз він хворіє. Ще писала дружина, що чекає, нудьгує і просить берегти себе.

Берегти себе... Віктор посміхнувся. Якби це залежало тільки від нього. Він чомусь пригадав сьогоднішню висадку і стало трохи моторошно — уявив себе на місці десантників.

Всі думки обірвалися в одну мить:

—Товаришу капітан! Душмани вашу групу «затиснули». Є загиблі. Наші просять допомоги!

Схопивши кашкета, Віктор побачив, як раптом зблід завжди нерухомий і спокійний Володя Горєв.

— Марат! Севастьянова до штабу! — вигукнув Коваль і зник за дверима.

Думки плутались, але сходились в одному: існує правило: хто висаджує групу, той її і забирає. Це називається просто — відповідальністю за долю товаришів.

Через кілька хвилин пара Коваль-Севастьянов піднялась в небо. Аби виграти час, вибрали шлях через гори. Район висадки впізнали по обгорілих машинах. Зв'язатися з групою десантникам було важко. Командир групи, збуджений боєм, щось нерозбірливо вигукував в ефір.

— Де ж вони? — Коваль вдивлявся у темні гори.

— Траса зліва! По нас працює «дешека»!

— Бачу наших! Справа, коло ущелини!

Коваль кинув гвинтокрилу машину вбік. Севастьянов підтримав його, повторивши маневр. Вертольоти увірвались в небо над полем бою. Каміння й скелі під ними були охоплені спалахами пострілів, димом від розривів мін і гранат. Розвернувши машину навколо хвоста, Коваль повів її на вибраний майданчик метрів за сто від групи.

Тільки приземлилися, як поруч вибухнуло три міни. Осколки пішли поверх схилу. Горєв відповів душманам кулеметною чергою.

І тут Коваль зрозумів, що вертоліт знаходиться між душманами і десантниками. Про це його повідомив з повітря і Севастьянов. Тоді вертоліт злетів і зайшов з іншого боку ущелини. Було бажання швидше допомогти групі.

Віктор тримав вертоліт у завислому стані. Ліве колесо було вже на схилі, а праве зависло у повітрі. Але й це дозволило «ухопитись» за шматок скелі. Рахунок пішов на секунди.

Декілька куль влучило у вертоліт. Горєв без команди залишив кабіну і зліг з автоматом серед каміння. А Віктор, побачивши духів, відчув щось холодне на спині.

«Ну, все... Ми у пастці... Звідси вже не вибратись. Злітати теж пізно — «розріжуть» при здійманні...».

І коли вже не було ніякої надії, щось ніби змінилося. На схилі зірвалися кілька гранат, затих вогонь. З'явились десантники. Хвилина-друга і вертольоти заповнили товариші. Краєм ока Коваль помітив, що останнім на борт вискочив Володя Горєв.

— Командире, давай!— вигукнув Касимов, швидко замінюючи магазин автомата.

— Злітаємо!

* * *

За мужність та героїзм, виявлені у бойовому вильоті, капітан Віктор Коваль був нагороджений орденом Червоної Зірки. Це був його, так би мовити, крайній (як ми називаємо останній) виліт на вогненній афганській землі.

Валерій СЕМИГОНОВСЬКИЙ,
гвардії капітан.
м. Кіровоград.

Нащо вирвали дерева?

Із давніх давен існує повір'я: хто посадив хоча б одне дерево — той життя прожив не марно.

Так було й того дня, 16 травня 1987 року, коли проводжали ми своїх синів до армії. Хтось із хлопців запропонував: «Давайте на згадку нашим матерям і односельцям посадимо по деревцю». Зібралося на проводи все село, приїхали представники з райвійськкомату, ветерани Великої Вітчизняної війни. І хлопці залишили про себе пам'ять — посадили по одній невеличкій вишеньці біля пам'ятника воїнам-героям Священної війни.

Але не минуло й одного року, як за вказівкою парторга радгоспу Ф. Д. Бурика деревця було вирвано. І замість вишень посадили каштани.

Як можна так безвідповідально ставитися до тих, хто сьогодні захищає мирне життя країни?

Любов ПАВЛЕНКО,
мати солдата.
с. Вільне
Кіровоградського району.

ПАМЯТЬ

Валерий СОРОКИН

У бронзовых статуй,
у бронзовых ликов
возьмите величье,
возьмите печали,
возьмите язык,
на котором молчали
глаза между гранями
боли и крика.
У тысячи тысяч
имен и фамилий,
у тысячи тысяч, пропавших без вести
возьмите слова
неоконченной песни.

У высохших глаз тех,
что ждут и поныне...
Возьмите набат
несожженной Хатыни
И тяжесть блокадного
черного хлеба.
Возьмите...
Возьмите!
И пусть будет с вами,
навеки пусть будет вам
вечной реликвией
Скорбящая, но неубитая память,
память, которая —
наша религия.

* * * \

ПРАВО НА РЕАБІЛІТАЦІЮ

Останній міст
або Планида діда Степана

„Перед закінченням мосту приїздили автомобілем працівники КДБ. Зупинилися й гукнули мене. Я думав, що буде неприємність. Але ні...“

(Із спогадів С. Д. Кожум'якіна).

КОЛИСЬ у старому Новомиргороді на цьому місці був базар, куди з'їжджалися на торги селяни з навколишніх сіл, де ремісники продавали кінську збрую чи борони, ярма для волів чи колеса, бочки чи полив'яний посуд, а для малюків — гарно розмальовані свищики; рибалки виносили сюди виловлену у Великій Висі добірну рибу, городники — городину, пекарі — хліб та кренделі, пиріжки та солодкі коржики... Там, де колись вирував базар, віднедавна піднялися цегляні стіни нового житлового масиву. Новий багатоквартирний будинок на кілька під'їздів зайняв собою ледве не всю колишню базарну площу, що видавалась колись новомиргородцям такою просторою. Вселилися у свої квартири новосели, побільшало в околиці дітвори та молоді. І ніби зіщулилися, поменшали поруч із цегляною новобудовою і колишній старий млин, і чепурні будиночки новомиргородців, уквітчані садками та квітниками. У одному з таких будиночків, у «ще батьковому курені», як сам каже, і живе нині дев'яностолітній Степан Кожум'якін. А простіше — дід Степан.

Років чотири чи п'ять тому, виконуючи у Новомиргороді завдання редакції, ми з товаришем почули від людей про дивака-філософа, людину, довкола життя й імені якої ходять усілякі чутки й домисли. Хоч і знають буцімто всі діда Степана як людину чесну, незлобну, розважливу й мудру, хоч і співрозмовник з нього — годі такого шукати. Не може про нього ніхто слова поганого сказати, та тільки... щось таке у нього там було в житті. Мабуть, «щось таки справді було, бо кажуть, ніби відсидів»...

Слухаючи різних людей, котрі знали діда Степана або чули про нього, ми щораз дивувались: із тих слів одкривався нам образ людини справді неординарної, може в чомусь і дивної, не кожному зрозумілої у словах своїх і вчинках. Наче й розумний чоловік, мовляв, та з розуму свого нічого не надбав: то сидів, а як вернувся з дальніх місць, то нерідко конфліктував з начальством, так що й відповідні органи ним, кажуть, цікавилися...

І от ми відкриваємо високі тесові ворота, проходимо мощеною плитками доріжкою до старої, але ще міцної хати й застаємо там сухожилого старого чоловіка у простій полотняній сорочці навипуск, в товстих окулярах, із пишними сивими вусами, за якими заховався живий іронічний усміх. Дід сидить на ліжку під великим, оправленим у старезну раму портретом Льва Толстого (як згодом дізналися, унікальним портретом, де зображення великої людини водночас являє собою майстерно записаний художником тринадцятий розділ із «Крейцерової сонати»); на стіні ліворуч від господаря — репродукції творів К. Трутовського, праворуч — портрети Тараса Шевченка, Лесі Українки й Івана Франка, а нижче — жіночий фотопортрет (то — мати С. Кожум'якіна). Старий письмовий стіл біля вікна, на ньому — таке ж старе письмове приладдя. Старезний радіоприймач. Зачохлена бандура. Книжкова шафа.

Господар ніби чекав на нас: розпитався, хто, звідки, яким побитом. Розговорилися. Власне, то була не розмова, а швидше монолог того сиваня. Ми слухали його, правда, з деякою осторогою (хтозна, може справді якийсь націоналіст, прикидається компанійським, своїм, а в самого ідеологічна диверсія на думці)... Та тільки марно ми побоювалися, бо говорив чоловік щось абсолютно несумісне з вузьколобим людиноненависництвом: про світ, про людину в ньому, про макрокосм Всесвіту й мікрокосм людської особистості... Од тих слів, що лилися легко й невимушено, од образної народної мови старого війнуло на нас чимось на диво знайомим. Це були думки, які ми, певно, зустрічали у книгах письменників, мислителів різних часів і народів, це були якоюсь мірою і наші власні думки, хоча ще й не усвідомлені до кінця, не одягнуті в одежу слів. Здавалося, то говорить людина майбутнього: може тому так саме пригадується те й нині, що слова, сказані тоді дідом Степаном, на диво співзвучні думкам і прагненням, якими живе увесь наш народ у час перебудови.

Як же ми були вражені, дізнавшись, що з 1973 року ця людина через хворобу очей практично майже позбавлена контактів зі світом,— приміром, читати може на день (і то не завжди) якихось 5—8 хвилин. І що перш ніж захворіти на очі, дід Степан встиг закінчити будівництво одного з найдорожчих (в усіх смислах) своїх творінь — мосту через ріку Велику Вись у селі Коробчиному.

Із спогадів С. Д. Кожум'якіна: «...Але міст мав обійтися в 154 370 крб. Я як побачив цю суму, то стало моторошно. Голова колгоспу сказав, що загальні збори вирішать. Зібрали збори. Вирішили будувати. Голова затвердив кошторис. І почалося... Адже міст неплановий. Куди і за чим не повернися, одне питання:

— А наряд де?

Наїздився, напросився. Велике спасибі співробітникові Держплану (республіки — **П. С.**) Корнієнкові Павлові, який в усьому допомагав мені... Доводилося об'їздити всі шляхобудівельні та мостобудівельні організації. Іще велике спасибі начальникові мостоуправління Олегові Наумченку та головному інженерові Вікторові Іщенку, які теж не відмовили мені ні в чому. За допомогою цих людей протягом двох з половиною років ми таки збудували міст — потужний, залізобетонний, довжиною 90 метрів. На радість усім колгоспникам і колгоспницям...

...На будівництві Коробчинського мосту працював з 5.05.1971 по 31 грудня 1973 року. Довго тягнулося будівництво, бо міст, як казав, був неплановий. Добувати деталі було важко й забирало багато часу. Перед закінченням мосту приїздили автомобілем працівники КДБ. Зупинилися й гукнули мене. Я думав, що буде неприємність. Але ні... Вони навіть сказали: «За будівництво такого мосту вам слід би спомник поставити». І підвезли мене до контори колгоспу»...

На час закінчення будівництва мосту виповнилося Степанові Демидовичу три чверті століття — народився ж бо він ще 1898 року. Після Коробчинського чоловік більше не будував мостів — далися взнаки роки й хвороба. Але й опісля його досвід і знання ще не раз стали в пригоді новомиргородським шляховикам. Бо не ховав чоловік від людей ні знань своїх, ні досвіду, коли стало вже несила працювати самому. А в того, що згадує він про «приймання» мосту ще й працівниками держбезпеки, є своя передісторія — вона ой яка непроста...

І ОСЬ я знов біля знайомих, обмитих дощами й висушених сонцем тесових воріт... Заходжу до хати й застаю Степана Демидовича на його 90-му році життя при повній, як кажуть, пам'яті і при звичній його красномовності. Він починає говорити, і слова його знову видаються плодом глибоких, болісних, людяних роздумів про день сьогоднішній:

— Дуже погано, коли в людині перемагає егоцентризм. Мені здається, що серед сучасної молоді він досить популярний. Але ж треба щось для людей зробити, а потім про себе думати. Ось ви подивіться на цей портрет — Лев Толстой. Велика людина, великий художник, що там казати! Так от, хотів я подарувати цю унікальну річ музеєві Тараса Григоровича Шевченка в Києві, бо портрет має художню цінність, а до Шевченка причетний тим, що двоє цих людей — одного, так би мовити, вселенського масштабу... І що ж виявляється — не дійшов портрет за призначенням. «Прилип» до рук одного меткого чиновника — не називатиму його прізвища, бо не в прізвищі справа... Так що вернувся до мене Лев Толстой, і то дякуючи хорошим людям. Через таких, як той чиновник, і кажу про загрозу егоцентризму....

Що й казати, за своє довге життя напридивлявся С. Кожум'якін до всяких «измів» та «ізмів». Та й натерпівся від них...

— А як згадаю оту Сибір несходимуі — це вже дід Степан каже з видимою іронією, хитаючи сивою головою, красномовним жестом береться за голову. — Там же взагалі — хай йому морока! Вилізеш було на модрину — вони вищі решти дерев, в один бік глянеш — ліс, в інший — теж ліс. Коли дивишся, а десь за лісом димок в'ється — паротяг там, залізниця. Думаєш, оце б причепитися та поїхати додому... Ох і лісу ж, лісу!

Із довідки Черкаського обласного суду від 12 липня 1958 року (№ 44-КС-126):

«Справу про звинувачення Кожум'якіна Степана Демидовича, 1898 р. н., переглянуто президією Черкаського обласного суду 9 липня 1958 року. Постанову «Трійки» УНКВС Київської області від 4 грудня 1937 року відносно Кожум'якіна С. Д. скасовано, справу припинено за недоведеністю пред'явленого звинувачення...».

На час видачі цієї довідки Степан Кожум'якін працював техніком райавтошляхвідділу в Златополі (тепер у складі Новомиргорода). Позаду були роки тюрем і заслання. Попереду — роки роботи інженером та головним інженером Новомиргородської шляхово-експлуатаційної дільниці № 722. Щоправда, 1967 року його, визнаного спеціаліста, несподівано переведено на посаду майстра з мотивацією: «у зв'язку з похилим віком». Справжня причина такого «пониження в посаді» була дещо в іншому: після періоду хрущовської «відлиги» наставав період, який тепер називаємо «застоєм». У цей час дехто й пригадав, що головний інженер ШЕД № 722 хоч і реабілітований, але все-таки сидів, отож, «щось же там було»... Врешті, від нерозважного рішення постраждала справа: чотири роки, аж до будівництва колгоспного мосту в Коробчиному, рідкісний спеціаліст (хоч і в літах, та ще повний снаги й бажання працювати для громади) вимушено бездіяв. Що ж було підставою для звинувачень на адресу цього чоловіка — і давніх, і недавніх? На це питання не-

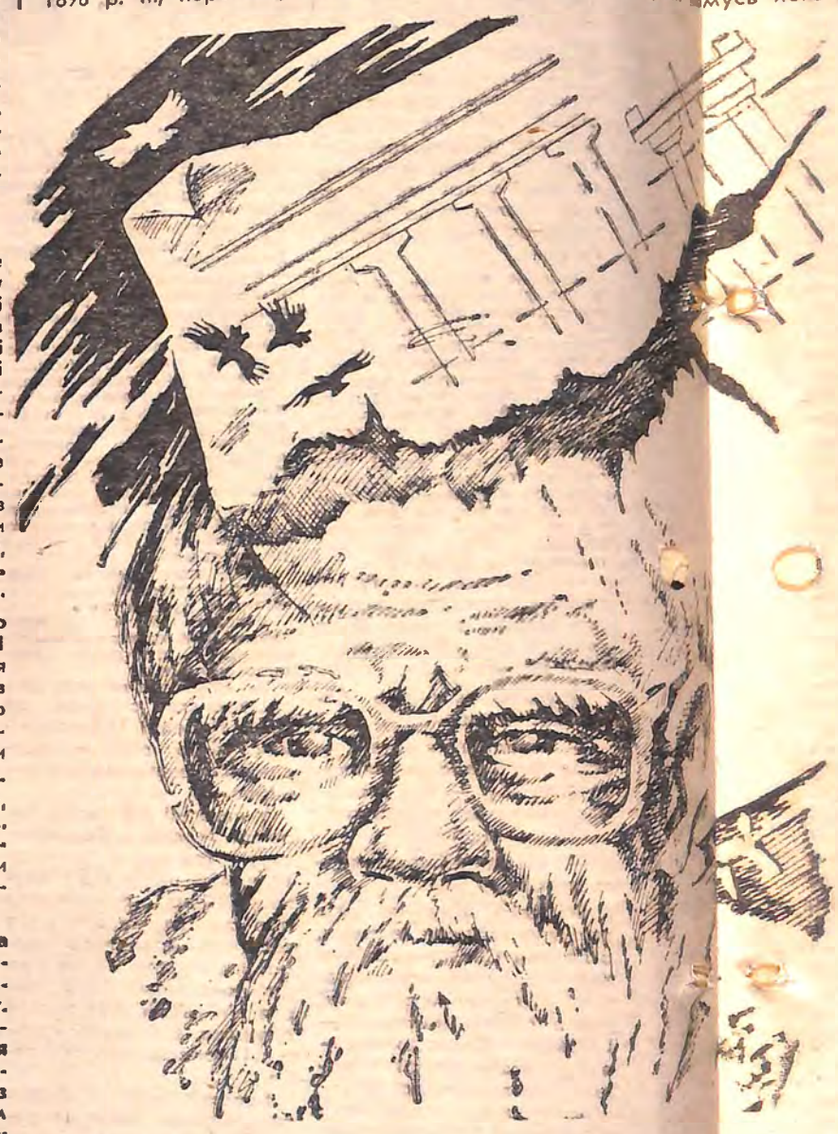

можливо відповісти, [illegible]вши в минуле...

З ДАЄТЬСЯ, сама доля обрала Степана Кожум'якіна для всіляких помилок і непорозумінь. Закінчивши народну та нищу початкову» школи в Новомиргороді, він ще до революції вступив на земські педагогічні курси в Єлисаветграді. Під час навчання організував рукописний журнал «Лесной ручеек», у якому вмістив власного дописа під назвою «Більшовизм». Ось тоді примхлива доля й пожартувала вперше [illegible] Степаном: замість нього покарали [illegible]мусь його двоюрідного брата Івана, який працював на заводі [illegible].

1917 року, закінчивши й одержавши звання вчителя, С. Кожум'якін [illegible] додому. Крім викладання собі й іншу роботу [illegible] сільськогосподарської [illegible]ля», яка мала 23 гектари [illegible]

— Взагалі, язик у [illegible] получний, — жартує [illegible] Степан. — У мого [illegible]гато дітей, та, мабуть, [illegible] не такий язик... Був у [illegible]вомиргороді політрук [illegible]я з ним якось так [illegible] мене ледве не взяли [illegible]. Потім, правда, з посади [illegible]го четвертою Новомиргородською школою звільнили. [illegible] цього за правдою в Єлисаветград...

Поїздка стала поворотною [illegible] молодого вчителя. В [illegible] відділі наросвіти йому [illegible]рядження для вступу до [illegible] інституту народної [illegible] 1923 року він подався [illegible]го портового міста. За [illegible]року факультет соціально[illegible]вання в інституті, [illegible]ба вчитися ще. Це [illegible]вело нашого степовика [illegible]ний мовнолітературний [illegible] ІНО...

Взагалі, про той [illegible] Степана Кожум'якіна [illegible] власних спогадів, та [illegible] Бароніна, Ельворті... [illegible] педкурси [illegible] народного [illegible] повернувся [illegible] Знайшов [illegible] вступив до [illegible]муни «Рілля», яка мала [illegible] землі.

[illegible] неблагополуча, дід [illegible] було багато [illegible]дного меншому Но[illegible]нбаум, то [illegible]чався, що [illegible] варту... [illegible]авідуючо[illegible]родською [illegible] я після [illegible]аветград...

[illegible]ою в долі [illegible]повітовому [illegible]дали від[illegible]Одеського [illegible] (ІНО). [illegible] південно[illegible]вши 1926 [illegible]ого вихо[illegible]ив: тре[illegible]ня [illegible] так зва[illegible]факультет [illegible]

[illegible] життя [illegible]мо з його [illegible]их доку[illegible]ментів, що вціліли у вирі м[illegible] десятиліть. Пишу про все це [illegible] фрагментарно, і все ж на [illegible] особливості тих часів слід з[illegible]тися: то було перше десят[illegible] після революції, яке нині н[illegible]ють «новим українським ку[illegible]ним ренесансом».

НЕВЕЛИКИЙ ВІДСТУП В ІСТ[illegible]

Звільнившись від царизму, н[illegible] колишньої царської Росії по[illegible]лися до освіти, культури. Важ[illegible] ділянкою роботи КП(б)У стал[illegible] ведення так званої «україні[illegible] яка була конкретним актом [illegible]ської національної політики [illegible] яку ми сьогодні можемо н[illegible] взнати із архівів. Ця політике[illegible] підтримку в широких масах [illegible]ду, який вперше за свою іс[illegible] одержав можливість вільного [illegible]витку. Проте процес цей не [illegible] безболісним. В «українізації», [illegible] інших заходів Радянської вл[illegible] Україні, було немало проти[illegible] Це породжувало тертя між [illegible]мими групами суспільства, п[illegible]дило до різних випадів одн[illegible] адресу других. Такі суперечн[illegible] без сумніву, були явищем т[illegible]совим, але одна обставина з[illegible]ла їх фатальними: культ Ст[illegible] що потроху набирав сили, [illegible]паючи ленінські норми між[illegible]нальних відносин і державної [illegible]тики всередині Радянської дер[illegible]

В листопаді 1919 року в «[illegible]люції про Радянську владу н[illegible]раїні» В. І. Ленін писав: «[illegible] РКП на території України по[illegible] на ділі проводити право труд[illegible]мас учитися і розмовляти в ус[illegible]дянських установах рідною м[illegible] всіляко протидіючи спробам [illegible]ними засобами відтіснити у[illegible]ську мову на другий план, п[illegible]чи, навпаки, перетворити у[illegible]ську мову в знаряддя комун[illegible]ного виховання мас». Однак [illegible] смерті Леніна і наступних под[illegible] поклали початок «культу [illegible] Сталіна з його ідеями «автон[illegible]ції», «загостренням класової [illegible]ротьби із будівництвом соціа[illegible] та «демократичного централ[illegible] який на ділі був просто цен[illegible]мом, саме питання про роль [illegible]інської мови в комуністично[illegible]хованні мас вже не вважало[illegible]перечним. Прикриваючись ін[illegible]ми «зміцнення держави», де[illegible]віністично настроєні елемен[illegible]чали боротьбу за згортання [illegible]інізації». В умовах піднесе[illegible]ціональної свідомості, яке [illegible] після революції широкі мас[illegible]інської молоді, це не мог[illegible] кликати спротиву з її боку[illegible]

Чи ж доводиться дивуві[illegible] Степан Кожум'якін, який б[illegible] із тих молодих людей, ко[illegible]люція дала можливість [illegible]рідною мовою, і який д[illegible] мав запальний характер і [illegible]реконання, опинився в са[illegible] подій! 1928 року він, акти[illegible]ник всіх студентських зі[illegible]тувався до захисту дипло[illegible]боти та складання держа[illegible]тів. І раптом в ніч із 6 на [illegible] 1928 року був заарештов[illegible]ставлений в ДПУ.

ІЗ СПОГАДІВ С. Д. КО[illegible]НА: «...Допитувала мене [illegible]нова. Звинувачували в го[illegible]тиці існуючих порядків [illegible] мене п'ятеро студенток [illegible] курсу, яких було прикр[illegible] мене, щоб я навчав їх [illegible] мови. Звичайно, як колег[illegible] вступали у відверті й [illegible] речки...».

Так почалося в житті [illegible]жум'якіна ще одне непо[illegible] яке з перервами прод[illegible] не одне десятиліття. Т[illegible]ного року студент Кожу[illegible] одержав можливість зах[illegible]лом і закінчити вуз. А[illegible] після захисту його запро[illegible] й повідомили про вис[illegible]ністративним порядком [illegible]кар-Олу на три роки.

...РАВО НА РЕАБІЛІТАЦІЮ

...ІАННІЙ МІСТ ...нида діда Степана

...в взагалі ...зеш бу... ...і решти ...– ліс, в ...ишся, а ...— па... ...и, оце б ...одому...

...бласно... ...3 року

...ня Ко... ...дович. ...езидією

...у 9 лип... ...«Трійки» ...4 груд... ...ум'якіна ...припинено ...явленого

...Степан ...ком рай... ...ні (тепер ...Позаду ...я. Попе... ...ером та ...юмиргоро... ...таційної ...1967 ро... ...ніста, не... ...посаду ...зв'язку з ...причина ...ді» була ...аду хру... ...період, ...частоєм». ..., що го... ...'22 хоч і ...ки сидів, ... Врешт... ...ння по... ...роки, аж ...го мосту ...спеціа... ...повний ...зти для ...в. Що ж ...нувачень ...— і дав... ...ання не...

можливо відповісти... загальнивши в минуле...

ЗДАЄТЬСЯ, сама доля обрала Степана Кожум'якіна для всіляких помилок і непорозумінь. Закінчивши народну та «вищу початкову» школи в Новомиргороді, він ще до революції вступив на земські педагогічні курси в Єлисаветграді. Під час навчання організував рукописний журнал «Лесной ручеек», у якому вмістив власного дописа під назвою «Більшовизм». Ось тоді примхлива доля й пожартувала вперше з Степаном: замість нього покарали чомусь його двоюрідного брата Івана Бароніна, який працював на заводі Ельворті...

1917 року, закінчивши педкурси й одержавши звання народного вчителя, С. Кожум'якін повернувся додому. Крім викладання, знайшов собі й іншу роботу: вступив до сільськогосподарської комуни «Ріпля», яка мала 23 гектари землі.

— Взагалі, язик у мене неблагополучний, — жартує, бува, дід Степан. — У мого батька було багато дітей, та, мабуть, в одного мене такий язик... Був у нашому Новомиргороді політрук Еленбаум, то я з ним якось так засперечався, що мене ледве не взяли під варту... Потім, правда, з посади завідуючого четвертою Новомиргородською школою звільнили. Поїхав я після цього за правдою в Єлисаветград...

Поїздка стала поворотною в долі молодого вчителя. В повітовому відділі наросвіти йому видали відрядження для вступу до Одеського інституту народної освіти (ІНО). 1923 року він подався до південного портового міста. Закінчивши 1926 року факультет соціального виховання в інституті, вирішив: треба вчитися ще. Це бажання привело нашого степовика на так званий мовнолітературний факультет ІНО...

Взагалі, про той період життя Степана Кожум'якіна знаємо з його власних спогадів, та деяких документів, що вціліли у вирі минулих десятиліть. Пишу про все це досить фрагментарно, і все ж на одній особливості тих часів слід зупинитися: то було перше десятиліття після революції, яке нині називають «новим українським культурним ренесансом».

НЕВЕЛИКИЙ ВІДСТУП В ІСТОРІЮ. Звільнившись від царизму, народи колишньої царської Росії потягнулися до освіти, культури. Важливою ділянкою роботи КП(б)У стало проведення так званої «українізації», яка була конкретним актом ленінської національної політики і про яку ми сьогодні можемо немало взнати із архівів. Ця політика мала підтримку в широких масах народу, який вперше за свою історію одержав можливість вільного розвитку. Проте процес цей не був безболісним. В «українізації», як і в інших заходів Радянської влади на Україні, було немало противників. Це породжувало тертя між окремими групами суспільства, призводило до різних випадів одних на адресу других. Такі суперечності, без сумніву, були явищем тимчасовим, але одна обставина зробила їх фатальними: культ Сталіна, що потроху набирав сили, заступаючи ленінські норми міжнаціональних відносин і державної політики всередині Радянської держави.

В листопаді 1919 року в «Резолюції про Радянську владу на Україні» В. І. Ленін писав: «Члени РКП на території України повинні на ділі проводити право трудящих мас учитися і розмовляти в усіх радянських установах рідною мовою, всіляко протидіючи спробам штучними засобами відтіснити українську мову на другий план, прагнучи, навпаки, перетворити українську мову в знаряддя комуністичного виховання мас». Однак після смерті Леніна і наступних подій, що поклали початок «культу особи» Сталіна з його ідеями «автономізації», «загостренням класової боротьби із будівництвом соціалізму» та «демократичного централізму», який на ділі був просто централізмом, саме питання про роль української мови в комуністичному вихованні мас вже не вважалося безперечним. Прикриваючись інтересами «зміцнення держави», деякі шовіністично настроєні елементи почали боротьбу за згортання «українізації». В умовах піднесення національної свідомості, яке охопило після революції широкі маси української молоді, це не могло не викликати спротиву з її боку.

Чи ж доводиться дивуватися, що Степан Кожум'якін, який був одним із тих молодих людей, кому революція дала можливість вчитися рідною мовою, і який до того ж мав запальний характер і певні переконання, опинився в самому вирі подій! 1928 року він, активний учасник всіх студентських зібрань, готувався до захисту дипломної роботи та складання державних іспитів. І раптом в ніч із 6 на 7 березня 1928 року був заарештований і доставлений в ДПУ.

ІЗ СПОГАДІВ С. Д. КОЖУМ'ЯКІНА: «...Допитувала мене слідча Іванова. Звинувачували в гострій критиці існуючих порядків. Донесли на мене п'ятеро студенток із мого ж курсу, яких було прикріплено до мене, щоб я навчав їх української мови. Звичайно, як колеги ми часто вступали у відверті й гострі суперечки...».

Так почалося в житті Степана Кожум'якіна ще одне непорозуміння, яке з перервами продовжувалося не одне десятиліття. Того фатального року студент Кожум'якін таки одержав можливість захистити диплом і закінчити вуз. Але невдовзі після захисту його запросили в ДПУ й повідомили про висилку адміністративним порядком аж в Йошкар-Олу на три роки.

ВЖЕ на засланні С. Д. Кожум'якін познайомився з інженером-шляховиком І. Мігачовим, який очолював топографічну експедицію Ленінградського відділу Енергобуду. Ленінградець запросив молодого засланця до участі в експедиції, заручившись дозволом ДПУ. Так Степан Кожум'якін вперше прилучився до справи, що стала справою його життя — шляхо- та мостобудівництва. Як кажуть, добра б не було, та лихо помогло...

Влітку 1931 року строк заслання закінчився, та «непорозуміння» продовжувалось. Поселившись із дружиною у Черкасах, де двічі на тиждень мав реєструватися в держполітуправлінні, та, знайшовши собі роботу, Кожум'якін вирішив вступати заочно до Харківського шляхового інституту, який щойно відкрився. Пізніше, навчаючись в інституті, працював начальником тарифно-нормувального бюро на будівництві стратегічної дороги. 29 листопада 1937 року, вже маючи диплом інженера-шляховика, був заарештований. Хоч вину С. Д. Кожум'якіна, як про те свідчить судовий висновок, наведений вище, не було доведено, повернутися чоловік додому зміг тільки через дев'ять років.

* * *

Роки, в які випало жити дідові Степанові Кожум'якіну, стали для нас вже історією. Тією історією, про необхідність поглибленого аналізу й переосмислення якої так багато говорять нині не лише письменники, громадські діячі й учені, а й всі чесні радянські люди. Тією історією, яка викликає стільки суперечок, різнопрочитань і полярних оцінок на сторінках центральної, та й республіканської преси. Не претендуючи на всеохватність показу історії, ми спробували розповісти про долю конкретної людини в ній. Власне, автор висловив своє розуміння цієї долі.

Життя Степана Кожум'якіна не було безплідним. Він залишив по собі не один Коробчинський міст. Мости через Велику Вись у центрі Новомиргорода (біля СШ № 2), неподалік залізничного вокзалу, мости за межами Новомиргородського району — вони, зведені за його проектами і під його керівництвом, сьогодні вірно служать людям, народному господарству і, певно, служитимуть не одне десятиліття. Всупереч страшним і необґрунтованим звинуваченням, всупереч «сталіністам» і їхнім наступникам-бюрократам, незважаючи на недовіру й образливий ярлик («націоналіст!»), Степан Кожум'якін робив свою справу на совість, і цим довів, що не чужий ні нашому суспільству, ні народові. «Історія — навчителька народів» — ці слова належать великому Гете. Мені здається, історія життя діда Степана може багато чому навчити нинішню молодь. І найперше — стійкості в життєвих незгодах, віри в свій народ і прагнення зробити щось для цього народу.

Певно, у своєму житті Степан Кожум'якін, як і всяка людина, також помилявся. Ніде правди діти, інколи й в позу міг стати, схильний був до категоричних суджень... Він цього й сам не приховує. Але була й постійна, вперта віра в краще у людях і суспільстві. Вони й виручали його у важкий час. І найкрасномовніше підтвердження тому — його останній міст у Коробчиному. Чоловік взявся будувати той міст, переступивши через особисту образу. Бо виніс із свого життя ще й такий урок: бездіяльне добро перетворюється на свою протилежність — на зло.

Навесні 1980 року, коли на наших ріках була висока, як ніколи на пам'яті багатьох, повінь, коли в Коробчиному вода позаливала вулиці й деякі хати, під мостом до урізу води залишався «класичний» просвіт — трохи менше метра. Люди дивувались: «Як же це той дід Степан так розрахував, щоб така велика повінь, а мостові хоч би що?». Міст вистояв, бо був зроблений «по науці». Та не тільки це. Він був збудований для людей, які живуть і житимуть на цій землі завжди. Збудований не «временщиком», а людиною, яка й себе вважає одним із цих людей.

Петро **СЕЛЕЦЬКИЙ.**

м. Новомиргород.

КОНТРОЛЬ ГЛАСНІСТЬ ДІЄВІСТЬ

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

ЧЕСНІ ЛЮДИ, ВІДГУКНІТЬСЯ!

Читачі газети, певно, пам'ятають серію публікацій з Кіровоградської кондитерської фабрики в останньому кварталі минулого року. Кричущі факти розкрадання соціалістичної власності у вигляді солодкої продукції для багатьох там стали своєрідним підсумком кожного трудового дня. Після масових рейдів працівників відділу боротьби із розкраданням соціалістичної власності Ленінського РВВС та редакції «Молодого комунара» на фабриці, як свідчать факти, наступило затишшя. Та ненадовго. І зараз спокуса поласувати — хоч і краденим — затьмарює таку високу моральну категорію, як совість. Та про все по порядку.

Наш службовий автобус зупинився неподалік від прохідної фабрики. І вже через кілька хвилин група учасників рейду затримала сімох працівників цеху. І як пізніше з'ясувалося — усіх з «товаром». Це — Лихачевська Г. Р., Степаненко Г. К., Катеринич Л. В., Дядюра Н. І., Коростиленко Т. Д., Мизенко Г. І., Гаценко О. Л.

Немає резону, мабуть, детально аналізувати, хто, скільки і яких цукерок взяв (цифра коливається в межах 100 грамів до 1 кілограма 400 грамів). Але ось чому взяв? І знову традиційне: «Дітям, онукам...». Купити? «Що ви, працювати на кондитерській фабриці і купувати?« — така здебільшого психологія панує в умах і настроях кожного опитаного несуна. І відчувалося, що їх не дуже лякають штрафи, суд, а окремих — і ганьба, розголос.

«Чи можна бути впевненим, що ми тут більше не зустрінемось?». Відповідь на це запитання (а розмовляли ми із затриманими у відділі боротьби з розкраданням соцвласності), на наш погляд, видавалась однозначною. Аж ні! Жодна із семи так і не взяла на себе сміливість сказати «Так!».

— Назвіть нам чесних людей, тих, що самі не крадуть й іншим не дають...

— Ви думаєте на фабриці немає чесних людей? — впевнено перепитала Г. І. Мизенко.

Ну, заспокоїли ми себе, сьогодні до нас потрапили не кращі представники фабрики.

— То назвіть їх... Поіменно, будь ласка.

І, як не дивно, Галина Іванівна, до цього спритно уникаючи прямих відповідей на нашу «моральну атаку», розгублено опустила очі.

М-да-а...

І все-таки, ми не віримо в це, не хочемо вірити. Отож, **пропонуємо в найближчі дні всім чесним людям кондитерської фабрики, про існування яких не знає Г. І. Мизенко, працівниця з 8-річним стажем роботи, у вільний від роботи час завітати у відділ боротьби з розкраданням соціалістичної власності Ленінського РВВС (вул. Леніна, 9) і поділитись досвідом:**

1. Яким чином ви утримуєте себе від спокуси винести солодощі за межі фабрики?

2. Скільки разів і кого саме ви ловили на гарячому?

3. Кого саме ви таврували ганьбою на зборах колективу і які заходи після цього вживала адміністрація?

Чекаємо з нетерпінням. На повному серйозі.

С. САВЧУК,
старший інспектор відділу боротьби з розкраданням соцвласності Ленінського РВВС,
О. ДЕМЕШКО,
І. КОРСАК-ЗАЛЛЄВСЬКА,
громадські інспектори відділу,
А. БЕЗТАКА,
спецкор «Молодого комунара».
м. Кіровоград.

ПІСЛЯ ВИСТУПУ «МК»

«Педагогічна» справа №...»

Під таким заголовком у «Молодому комунарі» за 5 березня ц. р. було опубліковано статтю про антипедагогічні методи виховання, що практикувалися в Олександрійській школі-інтернаті для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. На критику відповіли директор школи-інтернату А. М. БАЛУБА та секретар партійної організації Л. П. ГОГУЛЯ.

«Питання про антипедагогічні дії окремих членів нашого педколективу було розглянуте на партійних зборах, засіданні партійного бюро і профспілкового комітету школи, — повідомляють вони. — Критику визнано правильною. Адміністрація підтримала прийняті рішення і звільнила з роботи п'ятьох горе-педагогів, в тому числі Г. О. Товстоп'ят та Л. Б. Гаврилюк.

Рішенням партійного бюро школи секретареві партбюро Л. П. Гогулі і директорові школи (ТОБТО, АВТОРАМ ОФІЦІЙНОЇ ВІДПОВІДІ — РЕД.) вказано на недостатній рівень організаційної і виховної роботи з педагогічними кадрами по створенню належного морального клімату в колективі. Їх зобов'язано будувати роботу в школі на основі передових педагогічних методів впливу на дітей, викорінювати факти рукоприкладства».

Це в районному центрі. А в районі?

ПРО УЧАСТЬ РАЙОННОЇ КОМСОМОЛЬСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ОПЕРАЦІЇ «ПІВДЕННИЙ БУГ» ПОВІДОМЛЯЄ ПЕРШИЙ СЕКРЕТАР БОБРИНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ ЛКСМ УКРАЇНИ М. ПАЛАДІЙ:

— В околицях водосховища і міської зони відпочинку комсомольці Бобринця систематично проводять розчищення смітників, які появилися на берегах у попередні роки. Спілчани Бобринецьких СПТУ № 32 та сільськогосподарського технікуму, наприклад, провели в міській зоні відпочинку три суботники, висадили 5 тисяч дерев, благоустроїли пляж.

Комсомольська організація Бобринецького маслозаводу взяла шефство над річкою Бобринкою. На її берегах проводяться суботники. Нині завершується будівництво нових очисних підприємства, після чого вдасться припинити викиди промислових відходів у річку. Комсомольці шефствують над цією будовою.

Нині спілчани Бобринця і району працюють на висадженні дерев замість тих, що всохли, на берегах водоканалу, поблизу міської зони відпочинку та на берегах річки Бобринки. Для цього було придбано близько двох тисяч саджанців.

ВІД РЕДАКЦІЇ: НА ЖАЛЬ, М. ПАЛАДІЙ НІЧОГО КОНКРЕТНОГО НЕ ПОВІДОМИВ ПРО УЧАСТЬ В ОПЕРАЦІЇ «ПІВДЕННИЙ БУГ» КОМСОМОЛЬЦІВ ШКІЛ, КОЛГОСПІВ ТА УСТАНОВ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ЗА МЕЖАМИ РАЙОННОГО ЦЕНТРУ. НЕЗРОЗУМІЛО ТАКОЖ, ХТО Ж ВСЕ-ТАКИ ЗАЙМАЄТЬСЯ КООРДИНАЦІЄЮ ВСІЄЇ РОБОТИ, КРІМ ПРАЦІВНИКІВ РАЙКОМУ, ЧИ Є В РАЙОНІ ЕНТУЗІАСТИ, ЯКІ НЕ ПРОСТО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ТИХ ЧИ ІНШИХ ЗАХОДАХ, АЛЕ Й ЗАЙМАЮТЬСЯ ПРОПАГАНДОЮ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗНАНЬ, МАЮТЬ ЦІКАВІ ПРОПОЗИЦІЇ, ДОСВІД РОБОТИ ТОЩО. СПОДІВАЄМОСЯ, ЩО ЦІ МОМЕНТИ ОБОВ'ЯЗКОВО ВРАХОВУВАТИМУТЬ І РЕШТА УЧАСНИКІВ ОПЕРАЦІЇ «ПІВДЕННИЙ БУГ»

ЗА РЯДКОМ ПЛЕНУМУ

КРИТИЧНА МАСА

Цей специфічно фізичний термін був ужитий у доповіді Є. К. Лигачова на лютневому (1988 р.) Пленумі ЦК КПРС до найважливішого і найголовнішого в діяльності учнів і студентів — навчитися вчитися і працювати. Аналогія не лише слушна, але й перспективна.

Справді, що таке критична маса? Мінімальна маса речовини, яка ділиться, забезпечуючи протікання ланцюгової ядерної реакції поділу в режимі, який сам себе підтримує. Не бути такій реакції, якщо потрібного мінімуму не досягти.

Найістотніший недолік у навчально-виховному процесі в тому, що ми й не прагнули сягти рівня освіченості, який би викликав і підтримував ланцюгову реакцію самоосвіти і самовиховання. Скажімо, навчили читати, примушуємо читати, а нестримне прагнення читати не виробили. Який результат? Зникне вчительський диктат — припиниться процес читання, а разом в ним атрофується і вміння читати.

Чому так сталося? Причин чимало. Одна з них: не доводимо навички до автоматизму. Людина охоче робить те, що їй вдається. Справжнього спортсмена тягне до тренувань, так і людина, що закінчила школу, має прагнути до використання набутих умінь і навичок. Школа наша впродовж багатьох років геть ігнорувала навички. В. О. Сухомлинський був чи не першим в сьогоденній педагогіці, який із властивою йому жагою ринувся у бій за гармонію знань та вмінь. Опісля й науковці почали виробляти різні такі програми. Але втілювати їх було взагалі важко, тим більше, що часу для цього не відводилося. Підключився було комсомол: почали створюватися гуртки «Вчись вчитися». Та про них швидко забули.

А сьогодні прагнемо, щоб учень вчився... не вміючи. Чи згадає, скажімо, хтось, щоб його у школі навчили, як раціонально вчити напам'ять вірша? Кожен завчав на свій розсуд. В молодших класах легше справитися із завданням (тексти невеликі), а в старших як?

Серйозне стурбування вчительства — низька культура читання старшокласників. Дошукатися причин не так уже й важко — мало, надто замало, вправляємося. У книги зараз досить сильні конкуренти — телебачення насамперед. Раніше, скажімо, змісту, толстовської епопеї «Війна і мир» інакше як читанням було не збагнути. Тепер обходяться переглядом фільму.

Не беруся (та ще й у газетному виступі) всебічно проаналізувати актуальне стурбування, та одне очевидно: «необхідно підносити культуру читання, виробляти уміння вдаватися до різних підходів у цьому процесі (скажімо, перегляд книги, швидкочитання, поглиблене). Хто в школі цим займається? Ніхто. Вимагаємо єдиного: глибоко, та й все. Часом так «заглибоко» формулюють вимоги, що й студент на випускному етапі їх не реалізує.

Поки що мова про елементарні вміння. Але ж вони не більше, ніж база для подальшого будівництва освіти взагалі, самоосвіти особливо. 68 годин у десятому класі на вивчення суспільствознавства — тобто трьох основних складових марксизму-ленінізму. А прочитайте-но вимоги: активно застосовувати теоретичні знання, пошук науково обгрунтованих рішень, відстоювати погляди, самостійно поповнювати свої суспільно-політичні знання тощо. Хіба ж такого сягнеш мимохіть у темпі надшвидкостей? Та ще й за умов надто кволих умінь.

Раніше школа розглядалася чи не як окремий навчальний заклад: має дати знання й годі. Нині в умовах єдиної системи безперервної освіти вона не більш (але й не менш) базової структурної ланки. Маємо тут набрати тієї самої критичної маси, яка забезпечить подальший рух.

В якому напрямі? На згаданому Пленумі ЦК КПРС прозвучала чітка відповідь: до саморозвитку в процесі подальшої освіти і самоосвіти людини у відповідності з вимогами життя.

А вже після Пленуму — постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про перебудову системи підвищення кваліфікації та перепідготовки керівних працівників і спеціалістів народного господарства». Серед основних видів навчання в цій системі першим йде систематичне самостійне навчання працівника (самоосвіта).

Жодного не обійде самоосвіта. Тож чи не час по-справжньому зайнятися цим. І не лише в школі, а всюди.

Для початку б розгорнути-таки мережу гуртків «Учись вчитися». З керівниками проводити курсову підготовку та регулярні семінари. А на сторінках «Молодого комунара» можна було б і заочну школу повести.

А. РЕЗНИК,
вчитель Гайворонської СШ № 1, кандидат педагогічних наук.

Як діяти учкому?

Добрий день, шановна редакціє «Молодого комунара»!

Звертається до тебе учениця 8 класу Чистопільської восьмирічної школи Стругова Оксана. Я голова учкому. В країні розпочалась перебудова. І всі це добре розуміють. Але як перебудувати роботу учнівського комітету? Тільки на декілька тижнів все налагодиться, як знову стаємо пасивними. А хочеться, щоб робота всіх зацікавила, щоб вона не набридала. Як домогтися цього?

Надрукуйте, будь ласка, мого листа в «Молодому комунарі». Може, читачі допоможуть мені правильно організувати роботу учкому? Буду дуже вдячна за пораду.

Оксана СТРУГОВА.
Вільшанський район.

Від чого залежить втілення шкільної реформи? Багато — від них, завзятих молодих вчителів. Таких, як оці з Пантазіївської середньої школи Знам'янського району (зліва направо): Т. В. НОСЕНКО, Л. В. ЯЦУК, Г. Я. МАЛЯР, Л. Г. НОВОСЕЛЬЦЕВА. І, звичайно, від кращих учнів, як, наприклад, четвертокласниця Оксана МАКСИМЧУК.

Фото В. ГРИБА.

Взяв би я бандуру...

Віддавна уявлення про Україну, про її культуру, мистецтво, побут асоціюється з фігурою кобзаря-бандуриста, народного співця й поета, котрий розносив гучну славу про свій волелюбний народ, про його вірних синів-героїв, закликав до боротьби з гнобителями. З творчістю цих самобутніх митців, що є одним з найдавніших і найбагатших напрямів української народної музичної традиції, нерозривно пов'язане мистецтво гри на бандурі (чи, як її називали раніше — кобзі).

Точних даних про те, коли і як з'явилась на Україні бандура, немає. Припускають, що створено її на основі інструментарію древніх слов'ян. Але справжній розквіт кобзарського мистецтва починається з XVI—XVII століть — одного з найбільш складних і напружених періодів в історії українського народу та його культури.

Кобзарі були не тільки справжніми літописцями, а й активними учасниками історичних подій. Досить часто траплялося, що, наприклад, козак, втративши зір у бою чи в неволі, брав до рук іншу зброю — бандуру. Недарма ж шляхетський суд виніс смертний вирок бандуристам Прокопові Скрязі, Василеві Варченку та іншим: вони, по суті, були ватажками народних повстань.

З творчістю бандуристів нерозривно пов'язана одна з вершин українського музичного фольклору — народний епос, найважливішими жанрами якого стали думи та історичні пісні. Були в репертуарі кобзарів і розважальні, обрядові, жартівливі, танцювальні, ліричні пісні. Але спільним залишалося завжди головне: соціальна загостреність, високе естетичне звучання, звернення до найширшої аудиторії. Кобзар — це виразник духовного ідеалу народу. Мабуть, саме тому з давніх-давен і аж до Великої Жовтневої соціалістичної революції переслідували кобзарів духовенство і царська влада. Зате любив і шанував простий люд. Широко відомі імена таких видатних майстрів, як О. Вересай, І. Кравченко-Крюковський, Ф. Холодний, М. Кравченко, І. Кучугура-Кучеренко, Е. Мовчан, П. Носач та багато інших. Їхня діяльність є проявом того етапу розвитку народної культури, на якому починається індивідуалізація творчого процесу у фольклорі і водночас — професіоналізація кобзарського мистецтва. Вже в кінці XIX— на початку XX століття з'являються перші класи бандури в музичних навчальних закладах, бандуристи починають виносити свій доробок на концертну естраду.

Яку ж картину спостерігаю я у своїй роботі, як викладач музичної школи по класу бандури? Невтішну. Особливо коли доходить справа до набору учнів на новий навчальний рік. Зараз взагалі мало хто бажає навчатись музиці. А якщо й бажають, то перевагу віддають гітарі чи фортепіано.

А що ж бандура — символ народної музики України? З важкими зусиллями вдається набрати групу учнів. Але знову ж таки, йдуть навчатись грі на бандурі чомусь одні дівчата. А де ж ви, хлопці?! Адже раніше це був суто чоловічий інструмент. Про що красномовно свідчить наша багата історія. Тепер же чоловіка-бандуриста можна зустріти хіба що тільки у Державній заслуженій ордена Трудового Червоного прапора капелі бандуристів України. Та ще декількох кобзарів в деяких областях республіки.

Зараз проходить набір учнів на новий навчальний рік у всіх музичних школах міста. То, можливо, сильні чоловічі руки торкнуться струн бандури?

Т. ПОЛІЩУК,
викладач музичної школи № 1 по класу бандури.

КОНСУЛЬТПУНКТ

Отже, почнемо з листа Г. Андрієвської з Гайворонського району, яка дивується, що в нас так рідко з'являється сторінка «Вітрила». Насправді ж з виходом тижневика у нас «Вітрила» взагалі не з'являються, а в кожному випуску є сторінка «До сімнадцяти і старші», де Г. Андрієвська, і всі читачі нашої газети можуть знайти матеріали із шкільного й студентського життя. Наш «Консультпункт», однак, свою роботу не припинив, про що ми вже попереджали наших читачів. Але й цього разу ми одержали багато листів, в яких ваші запитання повторюються.

Ось Світлана з Компаніївського району запитує про Київське естрадно-циркове училище. Буквально в минулому випуску «Консультпункту» (дивіться «Молодий комунар» за 19 березня 1988 року) ми друкували адресу цього училища. Тому повторюватися не будемо. Писали ми, куди треба вступити тому, хто хоче бути вихователькою (училище в місті Олександрії) і швеєю (СПТУ № 14 Кіровограді), про що запитують подруги Віта й Олена з Петрівського району. Світлані Яременко з Олександрівки, яка хоче стати бухгалтером, подружкам Тамілі Арделян та Ользі Галан з Новоархангельського району, котрі облюбували професію товарознавця, нагадуємо адресу **Кіровоградського кооперативного технікуму імені М. Сая: 316000, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 13.** Згадані спеціальності можна набути і в **Кіровоградському технікумі радянської торгівлі.** Його адреса: **316012, м. Кіровоград, вул. Василини, 5.**

Світлані Пугачовій з села Аджамки, щоб набути професію телеграфіста, треба вступити після закінчення середньої школи до **СПТУ № 9,** яке знаходиться в місті Кіровограді за адресою: **вулиця Шатила, 4.** Обов'язково занотуй поштовий індекс: **316013.**

Валі М., яка мріє про професію перукарки, та Вірі Іванюшко із Знам'янського району, котра хоче навчитися красиво шити, радимо вступити до **СПТУ № 18,** яке знаходиться у Кіровограді. В одному з попередніх випусків ми публікували його адресу, але тепер змінено назву вулиці, тому звертатися за адресою: **316050, м. Кіровоград, вул. Генріха Нейгауза, 8.**

Людмила Міраж з Олександрії цікавиться, де треба вчитися, щоб працювати в теплицях. Для цього слід звернутися до **Бобринецького сільськогосподарського технікуму імені Героя Радянського Союзу В. В. Порика.** Його адреса: **317220, м. Бобринець, пров. В. Порика, 4.**

Учениці 8 класу Р. Малишевій подобаються професії телефоністки і фотокореспондента, але остаточно дівчинка ще не вирішила, яку саме їй обирати. До закінчення школи може сподобатися зовсім інша професія, як пише вона в листі до редакції. Ми теж так вважаємо і сподіваємось, що з цього приводу читачка ще звернеться до нашого консультпункту.

Обрати професію тренера мріє Олег Р. із Світловодська, який займається легкою атлетикою. Будь ласка, вступай на **факультет фізвиховання Кіровоградського педінституту.** Документи слід надсилати за адресою: **316050, м. Кіровоград, вул. Шевченка, 1.**

Юнакам, які хочуть стати військовими льотчиками, слід звертатися у військкомат, де їм дадуть детальнішу відповідь з цього приводу.

А ми бажаємо вам всього найкращого і чекаємо нових листів.

«Гумор — охоронна грамота!»

Ім'я Аркадія Арканова добре відоме читачам «Литературной газеты» і всім, хто любить гумор. Під час гастролей у Кіровограді постійний автор телепередачі «Довкола сміху», редактор клубу «12 стільців» «Литературной газеты» письменник-сатирик Аркадій Арканов відповів на кілька наших питань.

— Чому ви вирішили стати письменником? Як це трапилось?

— Якби мені з дитинстві хтось сказав, що я буду письменником — не повірив би. Скільки себе пам'ятаю, завжди хотів бути лікарем. Вступив до Московського мединституту. Але вже на перших курсах збагнув, що лікарем зможу пробути не більше трьох років. Уже на той час мене поглинула письменницька діяльність. В інституті ми організовували капусники, вечори, самі складали для них сценарії, отоді я й став писати оповідання. Після вузу я намагався поєднувати роботу медика з творчою діяльністю, але у боротьбі між лікарем і письменником переміг останній. 1962 р. журнал «Юность» надрукував моє перше оповідання, а 1968 року мене прийняли до Спілки письменників. І сьогодні не шкодую про втрачену професію. Недавно у мене вийшла п'ята книга з гумористичними та серйозними оповіданнями.

— А що то було за перше оповідання? Розкажіть детальніше.

— Воно називалося «Німфа». Я його вважаю досить поганим. Сюжет простий. Юнак закохується в дівчину, але вона віддає перевагу товариству творчих людей. Тоді хлопець вирішує підкорити її серце поезією і починає переписувати вірші Пушкіна, Лермонтова, інших відомих поетів, видаючи їх потім за свої. Дівчина в захваті від його таланту. У цей момент з'ясовується, що вона абсолютно не знає віршів великих поетів.

— А яке ваше улюблене оповідання?

— «Дівчинка видужала» із останнього збірника «У цьому світі багато світів». Це психологічна розповідь про взаємини вчителя літератури та дівчинки-школярки. Що мені тут подобається, пояснити важко. Прочитайте краще самі.

— Яку роль у вашому житті відіграє гумор?

— Почуття гумору — одне з найнеобхідніших почуттів для кожного. Для мене гумор — ніби охоронна грамота. Тільки завдяки йому вдавалося виповзати з найнеймовірніших ситуацій. Іноді мої друзі не можуть зрозуміти, говорю я всерйоз чи жартую.

— Почуття гумору незамінне і під час сесій в інститутах. А що ви скажете про улюблений предмет усіх студентів — шпаргалку?

— До міні-довідників, які в народі іменуються шпаргалками, ставлюся досить прихильно. Писати їх треба, тільки зовсім не обов'язково використовувати.

Під час навчання в інституті я складав шпаргалки дуже грунтовно і докладно. Якби з моїми роботами на екзамени пішла людина, котра не має ні найменшого відношення до медицини, вона склала б екзамен не нижче, ніж на четвірку. Якось зі мною трапився такий випадок: пішов я на екзамен з предмету, який знав досить непогано, тому не взяв шпаргалок. У підсумку екзамен провалив. Пішов удруге, нібито все знав — і знову невдача. За порадою друзів втретє прихопив із собою так званий довідковий матеріал. Витяг білет і хоча по питаннях усе знав, принципово дістав шпаргалку, вивчив усе, що там було написане, і здав екзамен на відмінно.

— Ваше ставлення до Аерофлоту?

— Завдяки роботі льотчиків, техніків, всіх людей у синій аерофлотській формі здійснюється половина творчої діяльності всіх артистів. З допомогою авіації ми маємо можливість у найкоротші строки переноситися в різні куточки нашої країни і піднімати настрій робітникам і колгоспникам, нафтовикам і риболовам. Мені дуже часто доводиться літати. Зліт, відрив від землі — все це незвичайно і прекрасно!..

Вів розмову Д. ТКАЧЕНКО.

ТРЕТІЙ «ТІЛЬ»

«Хоч би це був якийсь інший Тіль», — думала я, тримаючи в руках запрошення на спектакль «Тіль» театру-студії «Етап» Кіровоградського СПТУ № 9. Про «того» Тіля (Уленшпігеля) читала у Ш. де Костера, «того» (за відсутністю іншого) бачила у фільмі в інтерпретації Л. Ульфсака. Автором цього третього для мене «Тіля» значився Гр. Горін, але першооснова виявилася класичною, що мене трохи розхолодило. То тільки театральні гурмани дивляться одну й ту ж річ кілька разів, знаходячи задоволення в співставленні прочитань, а рядовому глядачеві, навіть і націленому на рецензію, цікава передусім нова драматургія.

Не в перші хвилини і навіть не в перші півгодини, але молоді актори все ж примусили спостерігати за дією на сцені без інерційної розслабленості. Найпильніше (мимоволі) я стежила за Ламме — навіть після кінематографічного втілення Євгеном Леоновим цей герой тут цілком сприймався. Та й гра інших виконавців; у тому числі й самого Тіля, якщо не зважати на невиразні часом дикцію і вимову, була досить рівною, без штампованих «театральних» поз і «великих очей». Емоційно вражаючою вийшла сцена спалення Клааса, особливо червоний вогонь і дим; незмінне пожвавлення публіки викликала поява на сцені Короля; відчувався дбайливий підбір костюмів. І єдина декорація наводить на думку не про убогість, а про вишукану продуманість. Дія супроводжувалася музичними композиціями, які виконували в залі хлопці в «металістському» обладунку.

Мені не подобається, коли у виставі двадцятирічну закохану грає 40-річна дружина головного режисера; однаково недопустимим здається мені, коли роль матері дорослого хлопця виконує 15—17-річна дівчина. Розумію, що в трупі лише учні ПТУ, вибору різновікових акторів нема, зате є грим. Поділилася цими думками зі знайомою, і вона повідомила, що на останніх спектаклях уже появилися борода й сивина, що на виставах не вистачає сидячих місць.

Н. ЧЕРСЬКА.

Заспівайте їм колискову...

ДИТИНА в сім'ю приносить радість й втіху.

Яка мати не співала легких, як сон, пісень над колискою немовляти?

А-а, люлечки,
шовковії вервечки,
золотії бильця,
мальована
колисочко,
засни, моя
дитиночко!

Пісня ця в усі часи входила в людське єство з материнським молоком. У кожній хаті, де вона звучала, висіла колиска з чотирма вервечками, що надійно чіплялися (з допомогою кільця та крючка) до стелі. В ній, немов пташенята в гніздечку, гойдаючись, росли-зростали цілі покоління. Дві пари рук, дві душі: мами і батька вели їх разом у життя, були їх опорою й радістю.

...Ішов шостий день Радянської влади. На вулицях ще зчинялися перестрілки, чекали свого рішення найгостріші державні питання, а вже було затверджено закон про надання декретних відпусток по вагітності і пологах, по наданню грошової допомоги на дитину. Юна Республіка Рад простягла свої добрі крила над жінкою-матір'ю, над прийдешнім поколінням.

Нові покоління прийшли. І з ними, особливо за останні 10—15 років, прийшло таке явище, як небажання мати дітей.

Говорять, що доля людини — від часу її народження. Найперший і, мабуть, найболючіший удар по цій долі, який супроводжуватиме людину протягом життя,— зрада матері ще до появи дитини на світ. Мати, яка дає життя, повинна благословляти його, оберігати, відповідати за нього, відмовляється від своєї дитини, аби віятися по світу, бездумно вступати в позашлюбні зв'язки і знову повторювати лиходійство.

Десь у 60-х роках, коли я працювала в школі № 29 м. Кіровограда, ходила повз Будинок дитини, що був по вулиці Колгоспній. В повоєнні роки потреба в його існуванні була велика— стільки дітей лишилося сиротами. Та вже й тоді була група маленьких діток із відставанням у розвитку — дебілів. В основному це ті, чиї батьки алкоголіки.

Чула, що окремі жінки підкидали дітей під паркан БД. Взимку їх лишали на снігу. Сторожові собаки, які звикли до такого, обережно тягли знахідки, міцно тримаючись зубами за повиток, до приймального покою. А сьогодні?

...На одній з околиць обласного центру — Олексіївці — 1980 року було зведено новобудову на кошти від всесоюзних комуністичних суботників. Це Будинок дитини, який переве 20 травня 1980 року того самого приміщення по Колгоспній. Моя трудова діяльність пройшла в масовій школі. Тому, коли йшла в спеціалізований дитячий заклад, в якому діти від народження позбавлені материнської ласки, ніжності, домашнього тепла, мені було не по собі. Та привітна головний лікар М. С. Черевань в розмові зі мною поволі переконувала в тому, що атмосфера в БД не така безпросвітна, як здавалося мені до цього.

Марія Степанівна повідала, що діти в БД мають тяжку недугу: органічне ушкодження нервової системи. Більше двох третин вихованців — вроджені каліки, які все життя будуть знаходитись в спецінтернатах, третина має розумову відсталість. Причина таких захворювань — алкоголізм і наркоманія батьків, а також неповноцінність через різні спадкові хвороби батька чи матері. Зі 140 дітей лише 10 здорових. Є багато добрих людей, які по кілька років стоять на черзі, щоб усиновити дитину. Але їх благородні наміри, на великий жаль, часто-густо не можуть здійснюватись, бо з кожним роком здорових дітей стає все менше. До речі: в минулому році було усиновлено 12 дітей.

На запитання, звідки приходять діти в БД, Марія Степанівна розповіла про сумну річну статистику: серед них ті, від яких відмовлялись матері з дня їх народження (25), підкинуті (12), від батьків, що позбавлені батьківських прав (36), ті, що здані на договірній основі (67). Батьки виставляють різні причини: відсутність житла, особиста невлаштованість тощо. Але є багато матерів, що не дотримуються договірних зобов'язань і тікають від дітей світ за очі.

Не лише головний лікар, а й інші члени колективу БД говорили, що батьки, як правило, до дітей ставляться набагато краще, ніж матері. Жодного випадку не було такого, щоб батько відмовлявся від дитини. Називали прізвища одного чоловіка, котрий після смерті дружини п'ятеро своїх дітей влаштував у БД та інтернати. Через рік одружився і забрав усіх п'ятьох додому. А ще один батько, котрий відбуває покарання в тюрмі, весь час пише листи на БД, просить, щоб дитину нікому не віддавали, бо він її обов'язково забере, коли повернеться.

А ще відбулася зустріч з медсестрою приймального покою В. Г. Стародубцевою та зі спеціально-правовою сестрою, С. М. Шевнею, що займається розшуком матерів, які здавали дітей по договірних зобов'язаннях, а коли вийшов термін перебування їх у БД, не відгукуються на листи, тікають, ховаються.

— Багато історій із матерями-зозулями, які підкидають дітей сюди під самий ганок, лишають їх на снігу або підсилають дівчат (п'яних) з дитиною, бо мати (теж п'яничка), не може її доглядати за «гульками», — розповіла В. Г. Стародубцева.

Так багато про ці асоціальні явища говорять, пишуть! А чому з таких, із дозволу сказати, матерів, не брати 40—45 процентів їхньої зарплати на утримання дочки чи сина в БД, інтернатах? Адже ж на них витрачають великі кошти! Більшість таких жінок, правда, не працюють, то треба примусити їх працювати на себе і на дітей. Інакше ці явища будуть, як бур'яни, засмічувати поле нашого життя.

Познайомилась із журналом прийому дітей, а також із документом — «Відмовою» який пишуть в трьох екземплярах при здачі дітей в БД. Тут записують батька дитини на своє прізвище! «...Я, така-то, народила в Кіровоградському родильному будинку дочку вагою..., від дитини відмовляюсь в зв'язку з родинними обставинами. Попереджена, що про долю дитини знати нічого не буду і не заперечуватиму, якщо її удочерять інші люди. Написано власноручно, в чому і розписуюсь».

В чому і розписуюсь?!.

Мені розповіли, що ця «мати» — студентка одного з навчальних закладів Кіровограда, що вона здобуває гуманну професію, якій має присвятити своє життя.

Присвятити?!.

Разом із секретарем парторганізації Л. М. Коваленко зайшли в групу немовлят. Після обіду всі дітки спали. А одна дівчинка підхопилась і засяяла в усмішці. Підстрибує, подає нам рученята. Я торкнулась долонею до її кучерявої голівки. Це Анголочка, як її усі тут називають. Її мати вступила в легковажні зв'язки з однокурсником-іноземцем, а коли народилась дитина, батьки як зійшлись, так і розійшлись, а дівчинка за їхню легковажність має розплачуватися круглим сирітством. Так хочеться, щоб добрі люди удочерили її і стали для неї справжніми батьками. Хіба в наш час боязко від того, що колись їхня красуня-донечка, можливо, подарує їм чорношкірого внучка? Головне — душа людини.

Спальня світла, провітрена, постелі у дітей білосніжні, на вікнах красиві штори, на підлозі — килими. В іншій кімнаті — іграшки, ходунки тощо. Мої співрозмовниці сказали:

— У них усе є, крім хорошої мами.

А я додала: і бабусі, яка б співала їм колискову. При цих словах медсестра почервоніла, і по щоках скотились дві сльози. Няня, літня жінка, пояснила, що вона своїм маленьким вихованцям, завжди співає нею складені колискові.

Матеріальна база БД зміцнюється завдяки допомозі шефських організацій, яких за рішенням Кіровського райвиконкому було прикріплено в 1987 році. Всі вони, за винятком водоканалу та «Укрторгтехніки», брали активну участь в проведенні капітального ремонту.

Був оголошений конкурс на кращий ремонт і оздоблення закріплеча групи до 1 червня— Дня захисту дітей. Серед найстаранніших — колективи заводу «Гідросила», «Кіровоградсільбудіндустрії», меблевого комбінату, ремехзаводу імені Таратути, «Друкмашу», м'ясокомбінату, заводів пивварного та радіовиробів

Облрембудтрест відновлював асфальтове покриття двору, гідролізно-дріжджовий завод ремонтував дах. Майже всі роботи проводились безплатно.

Учні СПТУ № 14, група 16 місяць по графіку допомагали доглядати за хворими дітьми в обласній лікарні; учні СПТУ-9 група ТГ-71 брала участь в суботниках. Педінститут (педфак, групи 23, 24) на зароблені в студзагонах гроші (770 карбованців) купили дітям подарунки. Взяли шефство над дітьми працівники міліції, КІСМ, медучилище. Майже щодня приходять шефи-учні шкіл №№ 4, 17, 18, 29, 31, 32, 34.

У лютому цього року на нараді працівників БД було затверджено умови конкурсу для шефів, присвяченого Міжнародному дню захисту дітей, по обладнанню дитячих майданчиків, закріплених за групами, по впорядкуванню території, яка має велику площу.

Г. ЩЕРБИНА.

Як реалізувати перспективу

Проблемний монолог, записаний відразу після перемоги

Однією з гарантій майбутніх перемог у спорті є чітке розуміння на сьогоднішній день реального стану справ у ньому. І якщо вдалий виступ у змаганнях високого рангу приховує наявні проблеми, то це тільки заважає справі. Адже кожну вчорашню перемогу необхідно підтвердити тричі, інакше вона так і залишиться лише миттєвим спалахом.

Думки ці народились у мене відразу після недавнього виступу збірної Кіровоградщини з боротьби самбо на Других республіканських юнацьких іграх у Сімферополі. Наша команда, складена із кращих профспілкових та динамівських вихованців, вдало виступила на цьому турнірі, додавши до залікової скарбнички області відразу 92 очка. Самбісти Кіровоградщини посіли п'яте місце в неофіційному заліку України, а учень СПТУ-2 обласного центру Павло Куриленко, учень машинобудівного технікуму Сергій Селівестренко та студент факультету фізвиховання державного педінституту імені О. С. Пушкіна Валерій Васильєв стали призерами ігор. Чотири роки тому в Перших республіканських іграх в Одесі наші спортсмени не мали жодної нагороди, а сама збірна області, здобувши трохи більше десятка очок, перебувала серед аутсайдерів. Безперечний прогрес самбо Кіровоградщини! І дуже хочеться, аби розвиток цей не зупинився. Тому розповісти про проблеми, проаналізувати успіхи, накреслити шлях у майбутнє мені хочеться саме сьогодні, у час перемоги...

Спортивними фахівцями не раз підкреслювалась одна негативна риса, характерна не тільки для самбо, а й для інших видів спорту. Ми всі радіємо успіхам юних спортсменів, які перемагають на численних змаганнях різного рівня — від обласних до всесоюзних. Але, аналізуючи власні успіхи старше юнацького віку, помічаєш, що вони значно скромніші. Чому так трапляється? Куди діваються наші юні таланти? Адже за елементарною логікою вони повинні продовжувати свої виступи у молодіжному та дорослому віці, жити у великому спорті.

Кілька років тому Держкомспортом країни (тоді ще Спорткомітетом СРСР) було впроваджено так званий «віковий ценз», з допомогою якого бажали штучно омолодити спорт. Теоретично ця акція повинна була сприяти підвищенню показників, і в першу чергу на міжнародній арені. Але практично віковий ценз себе не виправдав, адже закінчили свої виступи «просто непогані спортсмени», на прикладі яких повинна була вчитися молодь. «Віковиками» не цікавилися спортивні вузи, спортивні армійські роти. Так було порушено спадкоємність спорту. Наприклад, Кіровоград у повному розумінні втратив для себе таких перспективних самбістів, як Володимир Паранов, Валерій Слюсаренко, Олександр Вороний. Ніхто не зацікавився ними, коли ті виросли з юнацького віку, адже команда була одна: «Омолодити самбо!».

Все це необхідно враховувати сьогодні. Адже самбо Кіровоградщини за останні чотири роки значно додало і в результативності, і в масовості. Порівняно з 1985 роком кількість юних самбістів в області зросла на триста спортсменів. І якщо колись цей вид спорту культивували лише в обласному центрі, то нині він має надійну прописку в Олександрії та Світловодську, Петровому й Гайвороні, Смоліному та Побужжі, в Долинському і Устинівському районах. З хлопцями працюють справжні ентузіасти боротьби самбо — О. Петров, С. Петров, С. Назарчук, В. Смакула, Д. Яровенко, М. Меделян, Ю. Горбачов.

І не тільки в підвищенні масовості вбачаю я завтрашній день кіровоградського самбо. Перш за все — у різнобічності його розвитку. Пригадую, як під час IX Спартакіади республіки, яка проходила в нашому місті кілька років тому, Кіровоград не виставив жодного арбітра. Таких у нас просто не було! А нині: суддя всесоюзної категорії Л. П. Опул, судді республіканської категорії О. Цой, О. Червоненко, Т. Байрамов, В. Довженко, В. Сливнов. Ще двоє — В. Волгін та В. Кулешков — чекають присвоєння цього звання.

Все це говорить про те, що до самбо необхідно ставитися з любов'ю, берегти й примножувати його традиції. Які ж шляхи вбачають тренери Кіровоградщини, аби досягти цієї мети?

Нам важко скаржитись на відсутність матеріальної бази. Сьогодні в Кіровограді самбісти займаються у відмінних спортивних залах обласної ради ДФСТ профспілок, «Динамо», вищого льотного училища цивільної авіації, підліткового клубу «Кіровець» та спортивного клубу «Гірник». Додайте сюди й зали в районних центрах і селищах. Але ми не маємо й найменшого — спеціалізованого спортивного залу, в якому можна було б організувати традиційний турнір самбістів, хоча б на республіканському рівні. Це прикро, адже самбо разом з плаванням, спортивною гімнастикою і дзюдо належить до головних видів спорту області, тих, які дають Кіровоградщині найбільшу кількість очок під час республіканських спартакіад та ігор.

Самбо має хорошу перспективу в нашій області. Але перспектива ця стане реальністю лише після того, як буде вирішено всі проблеми. Тільки тоді самбо одержить у нас право на майбутнє.

Л. МЕДВЕДЄВ,
майстер спорту, суддя республіканської категорії, тренер ДФСТ профспілок.

ДЕСЯТИЙ СЕКТОР ПРОСИТЬ... ДОПОМОГИ

Перш ніж ви познайомитеся з листом, який надійшов до редакції тижневика з Києва, хочемо розповісти про сам сектор № 10. Про ті проблеми, якими живуть «фани» кіровоградської «Зірки».

Вже третій рік десятий сектор стадіону «Зірка» збирає під час футбольних матчів найвірніших прихильників команди майстрів. Про це доводить не тільки їхній запал, не тільки яскраві прапори, які хвилями гуляють над головами «фанів», не тільки пісні на зразок «Нам клуба лучшего не надо, чем «Звезда» Кировограда!», а й те, що в десятому секторі добре розуміють саму гру — футбол. Велике значення має й той фактор, що десятий сектор об'єднав болільників «Зірки» не в зоряний для команди час, а в період її кризи. «Сектор десять просить гола!» (це — один із численних лозунгів) навіть тоді, коли «голом і не пахне». І якщо вже говорити про «дванадцятого гравця» «Зірки», так це той же десятий сектор.

Але сьогодні десятий сектор просить... допомоги:

«Шановна редакціє!

Звертається до тебе інвалід праці другої групи Штука Володимир Костянтинович. Я сам киянин, нещодавно гостював у Кіровограді. 13 квітня цього року я відвідав футбольний матч кіровоградської «Зірки» з ровенським «Авангардом». І хочу сказати, що організація спортивного свята залишила приємне враження: цікаві буклети, з яких можна дізнатися про історію стосунків давніх суперників, спортивно-речова лотерея, показові виступи картингістів під час перерви... Та всім відомо, що прихильникам футболу цього замало — болільник чекає самої гри, забитих м'ячів, яскравих перемог. А вони складаються не тільки з дій одинадцятки улюбленців, а й із підтримки команди глядачами. Хоча на матчі й були присутні близько десяти тисяч болільників, але справжньої підтримки не вистачало. По-справжньому «вболівав» за «Зірку» лише десятий сектор, який збирається, як я дізнався, «у будь-яку погоду й незалежно від місця «Зірки» в турнірній таблиці».

Під час перерви «фани» з десятого сектора, який об'єднує студентів і школярів, робітників виробничого об'єднання «Червона зірка» та інших підприємств міста, розповіли мені чимало цікавого про себе. Розповіли й про те, що правоохоронці їх чомусь не поважають — забирають з рук навіть червоні прапори. А нещодавно на очах всього стадіону хтось із міліціонерів переламав навпіл піонерський горн. Забирають й інші речі, які належать до «найвірніших» помічників «фанів» — сопілки, транспаранти тощо. Так святковий настрій болільників зникає. І невже кіровоградська міліція поставила за мету відлякати від відвідування стадіону найпалкіших прихильників команди?

Сам я в минулому спортсмен, тому добре розумію, що таке підтримка глядачів. Не вірю, що «фани» заважають футболістам. А може вони заважають комусь іншому, наприклад, тому, хто користується «правоохоронними інструкціями часів застою»? Сьогодні подібне важко зрозуміти, адже по телебаченню ми всі не раз бачили, як підтримують столичні фанати свої «Динамо», «Спартак», «Торпедо».

Нехай буде більше прапорів на трибунах, стануть ще гучнішими пісні й оплески, адже футбол — найдемократичніша гра. І емоції тут дещо інші, ніж в театрі».

ВІД РЕДАКЦІЇ: Цього листа «Молодий комунар» вміщує на своїх сторінках без скорочень. Гадаємо, що він розпочне наш діалог про рух футбольних «фанів». Запрошуємо до розмови всіх — спортивних керівників обласного центру, «Клуб любителів футболу», тренерів і гравців «Зірки», болільників. А кореспондент тижневика на деякий час змінить свою професію і сам стане «фаном» кіровоградської «Зірки». Чекаємо відгуків!

НА ФУТБОЛЬНИХ ПОЛЯХ ОБЛАСТІ

Гарантії

Перед від'їздом «Зірки» до Черкас та Чернігова майже усі фахівці зійшлися на думці: команда «привезе» додому принаймні два очка. Не привезла жодного...

Провал, зафіксований поразками від «Дніпра» (0:2) та «Десни» (0:1), відразу відкинув команду з другої десятки на двадцять друге місце. Та біда в іншому. В кіровоградському футболі з'явилася негативна тенденція: «Давай перемогу будь-якою ціною!».

А чи потрібна Кіровограду будь-яка ціна?

Навряд. Адже ніхто з нас не може знати, як це відгукнеться на футболу у найближчому майбутньому...

Мені довелося зустрічати «Зірку» відразу після невдалого виступу у вищезгаданих матчах. Перше, що сказав Іштван Шандор, було:

— Поганий я тренер...

Ні, не поганий. Адже з'явилася в «Зірки» гра, яку ми не бачили кілька сезонів. Команда стала значно менше пропускати голів. Та й глядачів побільшало на трибунах (а це найправдивіший барометр). Просто необхідно, щоб самокритично до себе ставилися й інші керівники нашого спорту, які мають відношення до «Зірки». І коли всі спільно з'ясують причини провалу, команда матиме підстави на гарантовану перемогу.

С. БОНДАРЄВ.

ОГОЛОШЕННЯ

СЕРТИФІКАТИ

ОЩАДНОГО БАНКУ СРСР — НОВИЙ ВИД ЗБЕРІГАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ НАСЕЛЕННЯ

Сертифікати вільно продаються й приймаються до оплати будь-яким операційним відділом або філіалом відділення ощадного банку СРСР.

Сертифікати ощадного банку СРСР випускаються вартістю 250, 500, 1000 крб. й призначаються для зберігання грошових заощаджень протягом 10 років. По дотриманні десятирічного строку зберігання власникові виплачується сума сертифіката разом з процентами з розрахунку 4 проценти річних.

Власник сертифіката має право пред'явити його до оплати по закінченні передбаченого десятирічного строку. У цьому разі прибуток, що виплачується, диференціюється, виходячи з кількості повних років зберігання грошей на сертифікаті. За зберігання заощаджень на сертифікаті менше одного року з дня його продажу й після закінчення десятирічного строку зберігання проценти за сертифікатом не нараховуються. Виплата процентів за сертифікатом окремо не проводиться. Вони можуть бути виплачені тільки разом із сумою, що зберігається на сертифікаті.

Сертифікати ощадного банку СРСР і проценти з них звільняються від обкладання державними податками.

Сертифікат — це цінний папір на пред'явника й при втраті не поновлюється.

Установи ощадного банку СРСР зберігають таємницю відомостей про операції за сертифікатами, які здійснюють громадяни.

Обласне управління ощадного банку СРСР.

Бобринецьке СПТУ № 32

ОГОЛОШУЄ ПРИЙОМ УЧНІВ

на 1988—1989 навчальний рік на такі спеціальності:

тракторист - машиніст широкого профілю (строк навчання — 3 роки, одночасно учні одержують середню освіту і додаткові спеціальності: водія автомобіля категорії «С» і слюсаря-ремонтника);

тракторист - машиніст (строк навчання — 1 рік);

тракторист - машиніст (строк навчання — 8 місяців).

До училища приймають юнаків і дівчат — на трирічне навчання з освітою за 8 класів (без екзаменів), на однорічне — з освітою за 8—10 класів, на восьмимісячне — з освітою за 10 класів.

Для вступу необхідно подати такі документи:

про освіту, свідоцтво про народження або паспорт, довідку з місця проживання, три фотокартки 3×4 см, медичну довідку (форма № 086-у).

Початок занять — 1 вересня.

Всім учням (крім тих, хто навчатиметься 8 місяців) надається гуртожиток, вони забезпечуються стипендією, чотириразовим харчуванням, обмундируванням. Учні зі строком навчання 8 місяців одержують стипендію 96 крб. на місяць, гуртожиток, підручники.

В училищі працюють гуртки художньої самодіяльності, технічної творчості, спортивні секції.

Випускники училища мають переваги при вступі до вузів.

Адреса училища: Кіровоградська обл., м. Бобринець, вул. Димитрова, 1.

КІРОВОГРАДСЬКЕ СПТУ № 8

(базове підприємство «Облагробуду»)

ОГОЛОШУЄ НАБІР УЧНІВ

НА 1988—1989 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

На навчання строком 3 роки приймають юнаків та дівчат, що мають освіту за 8 класів.

Учні набувають спеціальностей:

муляра, монтажника сталевих і залізобетонних конструкцій, електрозварника;

маляра-штукатура;

штукатура, лицювальника-плитковика;

слюсаря-сантехніка, газозварника;

електромонтажника по освітленню і електрообладнанню;

електрогазозварника;

майстра сільського будівництва;

столяра-тесляра.

На ці спеціальності проводиться співбесіда та конкурс свідоцтв про закінчення школи.

На спеціальність «Майстер художньо-оформлювальних робіт» вступники складають екзамен з малювання.

По закінченні навчання учні здобувають середню освіту. Їх забезпечують гуртожитком, парадним і робочим одягом, триразовим харчуванням, підручниками. Під час виробничої практики вони одержують 50 процентів від заробленої суми. Час навчання в училищі зараховується до трудового стажу.

Випускники-відмінники мають право вступати до вищих та середніх навчальних закладів на пільгових умовах.

До закінчення училища юнаки одержують відстрочку від призову до лав Радянської Армії.

Вступники подають або надсилають поштою:

заяву із зазначенням обраної спеціальності, автобіографію, характеристику, свідоцтво про освіту, довідку з місця проживання й про склад сім'ї, медичну довідку (форма № 086/у), 8 фотокарток 3×4 см.

Початок занять — 1 вересня.

Зі скороченим (6 місяців) строком набір проводиться на спеціальності:

електромонтажник по освітленню, освітлювальних мережах і електрообладнанню,

слюсар-монтажник по монтажу технологічного обладнання і конструкцій.

Приймають осіб, звільнених з лав Радянської Армії, з освітою за 10 класів. Учні одержують 75 крб. стипендії. Під час виробничої практики вони додатково до стипендії одержують 50 процентів від заробленої суми. Після закінчення навчання випускників направляють на роботу в «Укрелеватормлиммонтаж» міст Одеси, Дніпропетровська, Запоріжжя, Києва і Кіровограда.

Адреса училища: 316050, м. Кіровоград, вул. Волкова, 15. Телефон 3-15-32.

Їхати автобусами №№ 107, 134. Тролейбусами №№ 3, 5 до зупинки «Обласна лікарня».

Вищі і середні навчальні заклади Міністерства цивільної авіації оголошують прийом випускників середніх шкіл і воїнів, звільнених у запас з лав Збройних Сил СРСР, на навчання для набуття спеціальностей **пілота, інженера, авіатехніка, радіотехніка.**

Студенти Київського, Московського і Ризького інститутів інженерів цивільної авіації забезпечуються стипендією в установленому порядку й форменим одягом зі знижкою 75 процентів його вартості.

Слухачі Ленінградської академії, Актюбінського, Кіровоградського і Кременчуцького вищих льотних училищ і курсанти середніх льотних і технічних училищ перебувають на повному державному утриманні.

Дівчата приймаються на навчання в Ленінградське, Єгор'євське, Красноярське, Криворізьке й Рильське авіаційно-технічні училища цивільної авіації.

Строк навчання: у вищих навчальних закладах — 4—5,5 року, у середніх — 2,2—3 роки.

В травні в Кіровоградському аеропорту влаштовується день відкритих дверей — ознайомлення з авіаційними спеціальностями на робочих місцях.

Детальніші довідки щодо умов прийому в навчальні заклади, оформлення направлень звертатись на адресу: 316014, м. Кіровоград, аеропорт, відділ кадрів. Їхати тролейбусами №№ 1, 2, 5, 6, автобусами №№ 105, 107, 112 до зупинки «Аеропорт». Телефон — 94-7-35.

Міністерство освіти УРСР

Кіровоградський державний педагогічний інститут ім. О. С. Пушкіна

ОГОЛОШУЄ ПРИЙОМ

НА 1988—1989 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

на денне та заочне навчання на факультети:

Фізико-математичний. Спеціальності: «Математика і фізика» (денне навчання), «Математика з основами інформатики і обчислювальної техніки» (денне навчання), «Фізика з основами інформатики й обчислювальної техніки» (денне навчання).

Філологічний. Спеціальність: «Українська мова і література» (денне і заочне навчання), «Російська мова і література» (денне і заочне навчання).

Історичний. Спеціальність: «Історія з додатковою спеціальністю педагогіка» (денне навчання), «Історія» (заочне навчання).

Педагогічний. Спеціальності: «Педагогіка і методика початкового навчання» (денне і заочне навчання), «Педагогіка і методика початкового навчання і образотворче мистецтво» (денне навчання).

Іноземних мов. Спеціальність: «Англійська та німецька мови» (денне навчання).

Музично-педагогічний. Спеціальності: «Музика з додатковою спеціальністю педагогіка» (денне навчання), «Музика» (заочне навчання).

Фізичне виховання. Спеціальність: «Фізичне виховання» (денне і заочне навчання).

У педагогічний інститут приймаються особи, які мають нахил або досвід роботи з дітьми, за рекомендаціями педагогічних рад шкіл, органів народної освіти, трудових колективів, міських та районних комітетів комсомолу, військовослужбовці, звільнені у запас протягом трьох останніх років.

Вступні іспити проводяться за програмою середньої загальноосвітньої школи.

Вчителі (викладачі), які мають середню педагогічну освіту і стаж педагогічної роботи не менше року, зараховуються на навчання без відриву від виробництва з відповідної спеціальності за направленням органів народної освіти на основі результатів співбесіди без вступних екзаменів.

Вступники складають іспити залежно від обраної спеціальності з таких дисциплін:

на спеціальність «російська мова і література» — з російської мови і літератури (усно і письмово), історії СРСР (усно);

на спеціальність «Українська мова і література» — з української мови і літератури (усно і письмово), історії СРСР (усно);

на спеціальність «Фізика й інформатика» — з фізики (усно), математики (усно), російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Математика й інформатика» — з математики (усно і письмово), російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Математика і фізика» — з математики (усно), фізики (усно), російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Фізичне виховання» — з спеціальності (легка атлетика, гімнастика, плавання), біології (усно), російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Англійська та німецька мови» — з англійської або німецької мови (усно), російської або української мови і літератури (письмово), історії СРСР (усно);

на спеціальність «Історія та педагогіка», «Історія» — з історії СРСР (усно), російської або української мови і літератури (усно і письмово);

на спеціальність «Музика та педагогіка», «Музика — з теорії музики та сольфеджіо, основного музичного інструмента, російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Педагогіка і методика початкового навчання» — з математики (усно), історії СРСР (усно), російської або української мови і літератури (письмово);

на спеціальність «Педагогіка і методика початкового навчання та образотворче мистецтво» — з спеціальності (малювання, живопис, креслення), математики (усно), російської або української мови і літератури (письмово).

Особи, які закінчили середню загальноосвітню школу з золотою (срібною) медаллю, випускники середніх спеціальних навчальних закладів, що одержали диплом з відзнакою, складають один іспит з предметів, які стоять першими. При одержанні оцінки «п'ять» вони звільняються від складання решти іспитів, а при одержанні оцінки «чотири» або «три», складають іспити з усіх дисциплін.

Конкурсний відбір вступників до вузу проводиться згідно з правилами прийому до вищих навчальних закладів СРСР.

Військовослужбовці, звільнені з дійсної військової служби, які користуються урядовими пільгами, діти-сироти та діти, котрі залишилися без опіки батьків, які на вступних іспитах одержали позитивні оцінки, зараховуються поза конкурсом.

На навчання без відриву від виробництва приймаються особи, які працюють за фахом обраної спеціальності, крім спеціальностей «Російська мова і література», «Українська мова і література», «Історія», «Музика».

Прийом заяв: на денне навчання з 25 червня по 15 липня, на заочне навчання з 20 квітня по 31 травня.

Вступні екзамени проводяться: на денне навчання — з 16 липня, на заочне навчання — з 1 червня.

Вступники подають такі документи: заяву на ім'я ректора інституту за встановленою формою, документ про середню освіту (оригінал), рекомендацію, характеристику зі школи або останнього місця роботи, медичну довідку (форма № 086-у), 6 фотокарток (3×4), паспорт і військовий квиток подаються особисто.

Особи, які мають стаж роботи, подають витяг з трудової книжки (книжки колгоспника).

Студенти денної форми навчання забезпечуються гуртожитком та стипендією на загальних підставах.

Адреса: 316050, м. Кіровоград, вулиця Шевченка, 1, педінститут, приймальна комісія.

НА ВАШЕ ПРОХАННЯ

ПЕСНЯ ГАРДЕМАРИНОВ

Музыка В. ЛЕБЕДЕВА
Стихи Ю. РЯШЕНЦЕВА

По воле рока так случилось
Иль это нрав у нас таков, —
Зачем троим, скажи на милость,
Такое множество врагов?

Но на судьбу не стоит дуться:
Там, у других, вдали — бог весть,
А здесь у нас враги найдутся, —
Была бы честь, была бы честь!

ПРИПЕВ:
Не вешать нос, гардемарины,
Дурна ли жизнь иль хороша —
Едины парус и душа,
Едины парус и душа,
Судьба и родина едины.

В делах любви, как будто мирных,
Стезя влюбленных такова,
Что русский взнос за счастье милых—
Не кошелёк, а голова!

Но шпаги свист, и вой картечи,
И тьмы острожной тишина —
За долгий взгляд короткой встречи,
Ах, это, право, не цена!

ПРИПЕВ.

ФРАЗИ

● Якщо вже базік ставити на місце, то тільки не на трибуну.

● Мріяла про такого чоловіка, якому все було б не тільки по плечу, але й по кишені.

● Вже сьогодні можна безпомилково сказати, що буде завтра з тими, хто живе вчорашнім днем.

● «Несунам» допомагають не стіни рідних підприємств, а діри у них.

● Арифметика бракороба: у табелі — вісімка, за роботу — двійка.

● У центрі уваги анонімника завжди... людина.

● Як правило, особливо кепські справи у того, хто займається не своїми справами.

Михайло СТОЛІН.

ТЕСТ НА ЕРУДИЦІЮ

(Навздогін за 1 квітня).

Викреслити зайве.

1. Чконія. Жванія. Данія.
2. Іванов-Крамськой. Іпполітов-Іванов. Ол-др Іванов.
3. Дама просто приємна, дама приємна у всіх відношеннях, дама з собачкою.

ВІДПОВІДІ:

1. Ви викреслили Данію? Зрозуміло, що у своїй Данії, що у країні Данії — 5 літер, а у слова Жванія і Чконія — 6 літер. (5 очок).

2. Ви викреслили Ол-дра Іванова. Абсолютно точно. Зрозуміло, як пʼять на пʼять — дванадцять пʼять, що він ОДНОФамілець. (5 очок).

3. Ви викреслили Даму з собачкою — вірному. Дві дами поперемі- ні — без собачок (5 очок).

ПІДСУМКИ

Якщо ви набрали менше 5 очок, ви користуєтесь успіхом у жінок (чоловіків).

Якщо ви набрали від 5 до 10 очок, ви користуєтесь міцним травним сюртом.

Якщо ви набрали максимальну кількість очок (15), — ви користуєтесь енциклопедичними знаннями.

КРОСВОРД «ПЕРЕМОГА»

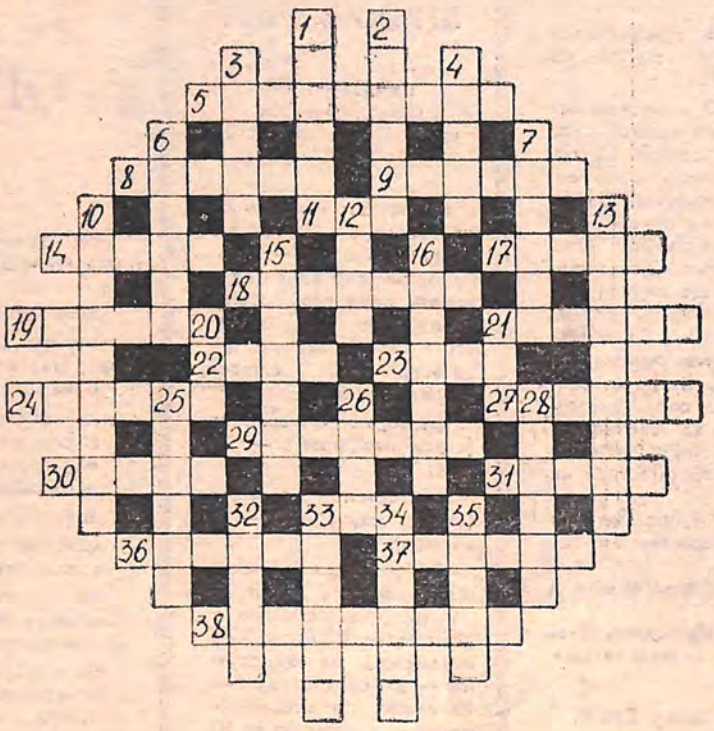

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Кодова назва стратегічної операції в роки Великої Вітчизняної війни. 8. Озеро, назване ленінградцями в роки війни Дорогою життя. 9. Радянський винахідник стрілецького озброєння. 11. Бойовий клич військ при атаці. 14. Вузька тонка дошка. 17. Комсомолець із Кіровоградщини, пілот, Герой Радянського Союзу. 18. Автор картини «Перемога». 19. Автор плаката «Батьківщина-мати кличе!». 21. Російський народний танець. 22. Південна напівкущова рослина. 23. Нестійка, минуща популярність. 24. Держава в Африці. 27. Пісня військових років. 29. Герой Великої Вітчизняної війни, кавалерист. 30. Місто, пов'язане з народженням Червоної Армії. 31. Двочлен. 33. В спорті: передавання м'яча партнерові. 36. Уродженець Кіровоградщини, який в роки війни повторив подвиг О. Матросова, Герой Радянського Союзу. 37. Спорядження, захоплене у ворога під час війни. 38. Книголюб.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Місто зустрічі радянських і американських воїнів в роки Великої Вітчизняної війни. 2. Грізна для фашистів зброя в роки війни. 3. Генерал армії, Герой Радянського Союзу, почесний громадянин Кіровограда. 4. Білоруський радянський поет. 6. Вірш О. С. Пушкіна. 7. Музичний інструмент. 10. Місто-герой. 12. Шафа з похилою верхньою дошкою. 13. Автор слів пісні «День Перемоги». 15. Фортечне або польове укріплення. 16. Спеціальність ученого. 20. Доба, епоха. 21. Найнижчий звук в акорді. 25. Синтетичне волокно. 26. Відплата. 28. Особа командного складу збройних сил. 32. Дипломатичне представництво. 33. Герой боїв у Сталінграді. 34. Поділ тексту у вірші. 35. Полковий комісар, один із керівників захисту Брестської фортеці.

Склав І. ЧОРНОІВАН.

сцена екран арена

● 14 травня в педінституті о 18-й годині — концерт квартету «Мінус один» із Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації.

● 15 травня о 12 годині в приміщенні обласної філармонії відбудеться звітний концерт оркестру народних інструментів Будинку вчителя.

● В цей же день, 15 травня, об 11 годині любителів музики запрошує будинок культури імені Калініна на звітний концерт музичної студії.

● Любителі кіномистецтва можуть завітати до кіноклубу «Екран», де 14 травня о 18 год. 40 хв. демонструватиметься фільм видатного режисера сучасності Федеріко Феліні «8½». В головній ролі знявся італійський актор Марчело Мастроянні.

● 18 травня в бібліотеці імені Бойченка о 18.30 Кіровоградський КСП показує програму «Голоси молодих авторів».

● Чи справді гороскоп — це передбачення долі? Чи справді там, на небі, є зірки, які визначають земні шляхи людини? І чи тільки наші предки вірили гороскопам? Хочете посперечатися на цю тему? Тоді запрошуємо вас на засідання клубу юного атеїста, яке відбудеться 21 травня о 15 годині у палаці культури заводу радіовиробів.

Накручую «Никона» (як літописець,
Фіксує минуще і мій апарат).
Момент! Усміхніться.
Зайдіть через місяць.
Адресу питаєте?.. Кіровоград!
Путі не знайдете сюди із села? —
Віддам до газети, була не була!
Побачивши фото, здивується світ:
Це ж треба — здружились
собака і кіт...

Фотожарт В. ГРИБА.

Порція сонця

Свіже повітря потрібне новонародженому, як молоко матері. 2—3-тижневе немовля виносьте надвір, якщо температура взимку не нижча від 10 градусів морозу, а влітку — за будь-якої погоди. Спочатку прогулянка триває 10 хвилин, а потім доходить поступово до 3—4 годин восени і взимку, навесні і влітку — 6—8 годин. Якщо на вулиці великий мороз, різкий вітер, дитину слід тепло вдягти і покласти спати біля прочиненого вікна. Вона встигне одержати свою порцію свіжого повітря. Взагалі чим більше дитина гуляє, тим міцнішою росте.

Чи корисне немовляті сонце? Мало того: воно йому конче необхідне. Сонце сприяє утворенню в організмі дитини вітаміну Д, без якого може розвинутися рахіт.

Рахіт — це неспроможність організму засвоювати кальцій. І хоч немовля одержує його вдосталь із молоком матері, організм нездатен засвоїти його і зберегти без участі вітаміну Д. Кістки стають м'якими, у дитини зникає апетит, з'являється кволість, вона легко піддається інфекційним захворюванням.

Тож відкрийте ваш дім для сонячних променів! Відчиняйте вікна, якщо тільки дозволяє погода.

Яка для новонародженого оптимальна температура в кімнаті? Статистика свідчить, що діти, котрі починали своє життя при 18—19 градусах, раніше починають тримати голівку, сідати, ходити — словом, краще розвиваються. Вранці, перед умиванням, роздягніть дитину і протягом 15 хвилин дозволяйте робити все, що їй заманеться. Хай жваво перебирає ноженятами й рученятами, крутиться. Потім покладіть маля на животик, це хороша вправа для м'язів спини й шиї. Поступово час «зарядки» зростає. Спробуйте зводити й розводити дитині ручки, ніжки. Маляті це подобається, воно радіє, сміється. Настає час, коли ваша дитина починає самотужки перевертатися на животик, пробує сідати, повзати, нарешті— ходити. Не перешкоджайте їй усе це робити, хоч і не намагайтеся якомога швидше «навчити» її чогось нового. Жвавість вашого маляти іноді аж лякає вас: І де в нього береться сила? І чи не перевтомлюється воно, бува? Заспокойтеся, все в нормі.

поради

ЯЙЦЕ У БУЛОЧЦІ

Візьміть кілька черствих булочок, зріжте з них верх, вийміть м'якуш. Усередині кожної булочки помажте маслом і плесніть туди столову ложку молока. А потім візьміть що-небудь солоне — розділений оселедець, порізаний кубиками солоний огірок, кілька шматочків ліверної ковбаси... Покладіть «солоне» у булочки і у кожну з них випустіть по яйцю. Поставте смажити до духовки. Солити не треба. При температурі 150 градусів страва буде готова через 7—10 хвилин.

МЕДОВИЙ НАПІЙ

Змішайте терте яблуко з чотирма столовими ложками меду, соком половини лимона та 2 склянками молока. Розлийте у високі бокали й прикрасьте напій скибочками яблука.

* * *

Пом'якшуючі маски для сухої і нормальної шкіри, яка лущиться.

Жовтково-медово-олійна маска. Добре змішати жовток з 1 чайною ложкою олії і 1 чайною ложкою рідкого меду. Нанести на обличчя один раз, після підсихання другий, а потім і третій. Через 20—25 хвилин зняти маску ватним тампоном, вмоченим в теплу воду. Робити 1—2 рази на тиждень протягом 4—6 тижнів.

Медово - гліцеринова. Змішати по 1 ч. ложці гліцерину і меду в двома ложками води. Помішуючи, додати 1 ч. ложку вівсяного чи пшеничного борошна. Накласти маску на 20—25 хвилин, 1—2 рази на тиждень протягом місяця.

Гаряча олійна маска. Розігріти 30 г олії (оливкової чи інших), вмочити вату, накласти на обличчя, накрити поліетиленовою салфеткою і рушником на 25—30 хвилин.

Редактор Ю. СЕРДЮЧЕНКО.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины.
На украинском языке.

НАША АДРЕСА:
316050,
МПС,
м. Кіровоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони редактора — 2-54-26; заступника редактора — 2-29-92; відповідального секретаря — 2-27-65; відділів: комуністичного виховання — 4-66-79, 4-64-21; комсомольського життя та економіки — 2-04-84; учнівської молоді і соціальних проблем — 2-59-82; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.
Газета виходить шосуботи.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глінки, 2.

БК 08576. Індекс 61103.

Зам. № 210 Тираж 57 567.

Над номером працювали: художник — О. Босий, складач машинного набору — М. Мужиковський, складачі вручну — Л. Урсаленко, Н. Старостін, коректори — Л. Ковалєнко, Л. Сердюченко, цинкограф — О. Щербина; друкарі — В. Виноградов, В. Цонєв, В. Довгий, відповідальний черговий — П. Селецький.